05

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

2010
ročník 62
40 Kč

čtenář MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY 5 < 2010 < ročník 62

OBSAH

163 **Motivace zaměstnanců knihoven** > Zdeňka Brázdová

167 **Když se knihovna zeptá** > Pavel Černý, Lenka Hanzlíková, Tomáš Řehák, Roman Šantora

171 **ROZHOVOR s Děvanou Pavlíkovou Nebýt vévodkyně Zaháňské, nebyla by česká spisovatelka Božena Němcová...**

174 **KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH Vyhlášení soutěže Vesnice roku 2010** > Eva Peprníčková **Anketa hodnotících komisařů v krajském kole soutěže Vesnice roku**

176 **Národní úložiště šedé literatury** > Petra Pejšová

181 **Pilotní Březen – měsíc čtenářů** > Roman Giebisch

183 **Malá mozaika Noci s Andersenem 2010**

189 **BIBLIOWEB 2010**

190 **Jak dopadla anketa SUK – Čteme všichni 2009?**

191 **PO KOM SE JMENUJE? Knihovna Dr. Emanuela Bořického v Milíně** > Jitka Slancová

193 **JAK NA TO: Zákoník je také kniha Vymáhání pohledávek** > Kateřina Slušná

194 **ROVNÝ PŘÍSTUP Slovo na úvod...** > Zlata Houšková **INSPO 2010** > Jaroslav Winter

196 **Stanislava Kulhánka znají bibliofilové a sběratelé exlibris** > Jiří Mika

197 **Z KNIHOVEN**

198 **ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA**

199 **ZE SVĚTA**

200 **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**

PŘEDSTAVUJEME SVÉ LOGO Městská knihovna Vlašim

Středočeský kraj

Vydává:
Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485 ISSN 0011-2321
Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková
Redaktorka: Olga Vašková
Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
tel.: 224 941 159
e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:
PhDr. Jiřina Kádnerová (předsedkyně),
Mgr. Gabriela Jarkulišová, PhDr. Ladislav Kurka,
Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: T. A. Print, s. r. o., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

Distribuce:
Objednávky na předplatné přijímá
redakce časopisu ČTENÁŘ: měsíčník pro knihovny
Klementinum 190, 110 00 Praha 1, tel.: 224 941 159
e-mail: ctenar@svkkl.cz, redakcectenare@centrum.cz,
http://ctenar.svkkl.cz
Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a.s. – drobný prodej;
MONITOR CZ, s.r.o.; SUWECO CZ s.r.o.;
B. Welemínová – PERIODIKA.
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
Podávání novinových zásilek bylo povoleno
Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,
dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98
Předplatné pro Slovensko: L. K. PERMANENT spol. s r.o.,
Hattalova č. 12, 831 03 Bratislava, tel.: +421 244 453 711
e-mail: lkperm@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 1,992 EUR, roční předplatné 22,572 EUR (dvojčíslo 2,656 EUR); cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR Knihovna 21. století
Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované materiály i na internetu.
Číslo odevzdáno k tisku 3. 5. 2010
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- Library employee incentives *Zdeňka Brázdová* **|163**
- When a library asks *Pavel Černý, Lenka Hanzlíková, Tomáš Řehák, Roman Šantora* **|167**
- INTERVIEW with Děvana Pavlíková – There would have been no Czech writer Božena Němcová without Duchess Zaháňská... **|171**
- FOR LIBRARIES IN SMALL VILLAGES: Village of the Year 2010 competition announcement *Eva Peprníčková* Questionnaire for Village of the Year competition regional round assessors **|174**
- National „grey literature“ depository *Petra Pejšová* **|176**
- March – Readers' Month pilot *Roman Giebisch* **|181**
- Little night mosaic with Hans Christian Andersen 2010 **|183**
- BIBLIOWEB 2010 **|189**
- NAMED AFTER WHOM? Dr. Emanuel Bořický Library in Milín *Jitka Slancová* **|191**
- HOW TO: Statutes are books too – Debt collecting *Kateřina Slušná* **|193**
- EQUAL ACCESS: INSPO – Internet and information systems for those with special needs 2010 *Jaroslav Winter* **|194**
- Book lovers and bookplate collectors know Stanislav Kulhánek *Jiří Mika* **|196**
- From the libraries **|197**
- Regular features
- PRESENTING OUR LOGO: Vlašim Town Library *Marie Smetanová*

AUS DEM INHALT

- Motivierung der Bibliotheksangestellen *Zdeňka Brázdová* **|163**
- Wenn die Bibliothek fragt an *Pavel Černý, Lenka Hanzlíková, Tomáš Řehák, Roman Šantora* **|167**
- GESPRÄCHT mit Děvana Pavlíková: Wenn die Herzogin Zaháňská nicht wäre, wäre auch tschechische Schriftstellerin Božena Němcová nicht... **|171**
- DEN BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFErN: Wettbewerbsverlautbarung „Dorf des Jahres 2010“ *Eva Peprníčková* Umfrage der bewerbenden Kommissare in der Kreisrunde des Wettbewerbs „Dorf des Jahres 2010“ **|174**
- Nationalaufbewahrungsort der grauen Literatur *Petra Pejšová* **|176**
- März – Monat der Lesert *Roman Giebisch* **|181**
- Kleine Mosaik der Nacht mit Andersen 2010 **|183**
- BIBLIOWEB 2010 **|189**
- NACH WEM WIRD SIE GENANNT: Dr. Emanuel Bořický's Bibliothek in Milín *Jitka Slancová* **|191**
- WIE DARAUF: Gesetzbuch ist auch ein Buch – Eintreibung der Forderungen *Kateřina Slušná* **|193**
- DIREKTER ZUTRITT: INSPO – Internet und Informationssysteme für Personen mit spezifischen Bedürfnissen 2010 *Jaroslav Winter* **|194**
- Bibliophilen und Exlibrissammler kennen Stanislav Kulhánek *Jiří Mika* **|196**
- Aus den Bibliotheken **|197**
- Ständige Spalten
- WIR STELLEN UNSER LOGO DAR: Stadtbibliothek in Vlašim *Marie Smetanová*

KOLIK PŘÍLEŽITOSTÍ MÁ RŮŽE – POCTA JANU SKÁCELOVI
> autor fotomontáže **MIROSLAV HUPTYCH**

OD REDAKČNÍHO STOLU

Milí čtenáři a čtenářky,
přibližně před půl měsícem, ve čtvrtek 29. dubna 2010, proběhl v Goethe-Institutu v Praze seminář *Knihovny v Evropě – aktuální výzvy a jak na ně*. Hlavní témata byla dvě: o lobbingu v německém prostředí i evropském kontextu přijela hovořit Barbara Lison, ředitelka Městské knihovny Brémy a mimo jiné i předsedkyně Skupiny expertů pro kulturu a informační společnost při spolku EBLIDA; o připravované Koncepci rozvoje knihoven ČR na léta 2011 až 2014 referoval Vít Richter. Podrobnější zprávu pro vás chystáme do dalšího čísla, přesto mi nedá nezmínit alespoň několik postřehů, které jsem si z přednášky B. Lison poznamenala velkými písmeny. Možná se vám budou zdát samozřejmé, ale myslím si, že opak je v praxi často pravdou.

Lobbování není žebrání, není to nic urážlivého. Nabídněte svým podporovatelům „směnný obchod“.

„Blýskejte“ se svými úspěchy, předkládejte zajímavá srovnání vašich výsledků.

Budujte pozitivní image, neproblematizujte zbytečně situace, buďte vidět, připravujte profesionální výstupy pro veřejnost.

Zvolte správný okamžik, místo a slova.

Z prezentace by se dalo určitě vyjmenovat ještě mnoho zajímavých bodů, ale jistě i vás samotné na základě vlastních zkušeností napadnou některé další. Tak snad už jen dvě zamyšlení na závěr: 93 % z toho, jak zapůsobíme na své okolí například i při lobbingu, má na svědomí už tzv. „první dojem“, pouze ze 7 % má vliv to, co říkáme ☺, a nejlepší lobbista je spokojený zaměstnanec.

Tím se dostáváme i k aktuálnímu číslu *Čtenáře*, které tentokrát jako téma nabízí příspěvek o motivaci zaměstnanců knihoven. Pod titulkem *Když se knihovna zeptá* se skrývá zpráva o výzkumu Městské knihovny v Praze, který byl zaměřen na „odcházející“ čtenáře. Výzkumy mezi svými uživateli i lidmi, kteří do knihovny nechodí, pořádala v *Březnu – měsíci čtenářů* řada knihoven. Nejen o tom je ohlédnutí za tímto měsícem, které spolu s mozaikou Noci s Andersenem nabízíme.

Na novou rubriku ROVNÝ PŘÍSTUP jsme vás lákali už minule, proto mi nezbývá, než vám popřát příjemné čtení květnového *Čtenáře*.

Lenka Šimková

POZNÁMKY DO DIÁŘE

☑ **Sedmá valná hromada SKIP** proběhne **16. 6. 2010** v Městské knihovně v Praze, a to u příležitosti 20. výročí znovuzaložení SKIP v roce 1990. Ve spolupráci s Městskou knihovnou v Praze, Národní knihovnou ČR a Národní technickou knihovnou je připraven doprovodný odborný program: ve dnech **14.–15. 6.** se uskuteční odborná konference v Městské knihovně v Praze **Digitalizace aneb Konec oslích uší** a **15. 6.** konference **Knihovny – média – komunikace** v Národní technické knihovně v Praze – Dejvicích. Všechny důležité informace naleznou zájemci na stránkách *http://skip.nkp.cz/valHro10/index.htm*.

☑ Dne **17. 6. 2010** se v Národní technické knihovně v Praze uskuteční **20. akviziční seminář**. Každoročně pořádaný celostátní seminář bude pojat vzhledem k dvacátému výročí slavnostněji, například zahrne ohlednutí zpět za předchozími ročníky. Vystoupení přednášejících budou zaměřena na téma akvizice monografií, periodik i dalších typů dokumentů.

☑ Seminář **CASLIN 2010** je naplánován na **6.–10. 6. 2010** v hotelu Stupka – Tále (Slovensko). Bude zaměřen na témata z oblastí služeb knihoven, na uživatelské potřeby a měnící se ekonomickou realitu. Aktuální informace budou postupně zveřejňovány na *http://caslin2010.ulib.sk*.

NEUŠLO NÁM

▶ K tématu ***Co chystá Národní knihovna ČR v nejbližších letech?*** byla **12. 4. 2010** svolána tisková konference v zasedacím sále NK ČR. Byla zaměřena na revitalizaci Klementina a dostavbu Centrálního depozitáře Národní knihovny ČR v Hostivaři. Tisková zpráva je uveřejněna na *http://www.nkp.cz/files/tz_cochysta_nkcr.pdf*.

▶ Knihou roku devátého ročníku soutěže **Magnesia Litera** byl v neděli **18. 4. 2010** v přímém přenosu na ČT 2 vyhlášen soubor povídek ***Zmizet* Petry Soukupové**.
V kategorii Literatura faktu porota ocenila knihu pamětí Ivana Klímy *Moje šílené století*. Literu za prózu získal Ivan Matoušek za knihu *Oslava*, cenu za poezii si odnesla básnířka Viola Fischerová za sbírku *Domek na vinici*. V kategorii knih pro děti a mládež byla oceněna Iva Procházková s románem *Nazí* určeným pro dospívající čtenáře.

TÉMA

ZDEŇKA BRÁZDOVÁ > brazdova@hotmail.com

Motivace zaměstnanců knihoven

V listopadu roku 2009 jsem se při pracovním workshopu organizovaným Středočeskou vědeckou knihovnou v Kladně setkala s řediteli, manažery knihoven a diskutovali jsme o tématu motivace zaměstnanců.

Otázku, jak motivovat zaměstnance, si musí klást manažeři jakékoliv organizace, tedy i knihovny, je to jeden z důležitých problémů, který před nimi v praxi stojí. S motivací pak souvisí i celá řada dalších otázek. Například, jak získat a udržet pracovní úsilí a zájem zaměstnanců ve prospěch knihovny, jak lidi podnítit k hledání námětů, k inovacím služeb knihovny, ke zlepšování jejích procesů, jak získat nové zaměstnance pro práci v knihovně?

Co vůbec pojem *motivace* znamená, co se skrývá pod pojmem *motiv*? Vyjdeme-li z teorie a budeme-li ji volně parafrázovat, je motiv **pohnutkou, důvodem k jednání**. Má dvě základní složky, a to složku **energetizující**, protože lidem dává sílu a energii k jednání, a také složku **řídící**, která určuje směr tohoto jednání. Motiv je důvodem, proč se lidé rozhodují pro určitý cíl a ne pro jiný, a vybírají si způsob – postup, jak tohoto výsledku dosáhnout. V souvislosti s motivací se setkáváme také s pojmem *stimul*. Stimul je **vnější podnět**, který se teprve v okamžiku, kdy jej člověk akceptuje, ztotožňuje se s ním a vede ho k žádoucímu chování, stává motivem.

Když vyjdeme z tohoto obsahu motivů (motivace) a podíváme se na něj „optikou“ organizace ve službách, kterou knihovna je, vidí zaměstnanci v motivaci uspokojení určité vlastní potřeby a knihovna v ní spatřuje nástroj k zajištění výkonu a žádoucího pracovního chování svých zaměstnanců. Pokud budeme na zaměstnance působit stimuly, které nebudou akceptovat a které nebudou v souladu s jejich individuální motivační strukturou, preferencí, nebudou je vést k žádoucímu výkonu a chování.

Základním předpokladem motivování lidí je tedy **znalost jejich potřeb**. Motivace začíná potřebami, které existují v každém z nás. Jestliže nejsou uspokojeny, stanovíme si cíl (vědomě nebo podvědomě) a jednáme tak, abychom tohoto cíle úspěšně dosáhli. Neuspokojená potřeba vytváří fyzické nebo psychické napětí, které nás vede ke krokům směřujícím k jejímu uspokojení, a tím i ke snížení napětí.

Cílem mého zamyšlení není psát o různých teoriích motivace, ale nabídnout, jak v praxi nahlížet na jedno ze známých východisek motivace – **hierarchii potřeb podle Maslowa**.

Jakými nástroji můžeme jako manažeři ovlivňovat uspokojování potřeb zaměstnanců knihoven na jednotlivých úrovních?

Jaké nástroje můžeme vytvářet, využívat v systému řízení knihovny?

Podle této teorie jsou potřeby člověka „odstupňovány“ od základních fyziologických potřeb, potřeby bezpečí až po potřeby vyšší, a to sociální a potřebu sebeúcty a seberealizace.

Vyjdu-li z výše zmiňovaného, jak tedy máme v praxi problém motivace uchopit? Společně s řediteli, ředitelkami a dalšími vedoucími pracovníky, kteří se workshopu zúčastnili, jsme hledali odpověď na otázku: **Jak může na potřeby zaměstnanců na jednotlivých stupních hierarchie „působit" manažer, vedoucí a jaká systémová opatření je možné učinit v rámci řízení knihovny?**

V průběhu diskuse na toto téma nás najednou napadala celá řada faktů, které souvisejí s motivací, a vůbec to nebyly jen finanční stimuly. **Základní potřeby** zaměstnanců jsou z organizačního hlediska uspokojovány například už jenom tím, že za svou práci dostávají pravidelně plat, zajišťováním a neustálým zlepšováním pracovních podmínek (teplo, světlo, sociální zázemí, vybavení k práci apod.). Víme, že jsou knihovny s výbornými pracovními podmínkami, ale také takové, kde bychom našli celou řadu problémů. Zaměstnanci jistě chápou, že zajištění těchto podmínek není jen v možnostech ředitelky, ředitele či vedoucích. Nicméně potřebují mít jistotu, že se s nevyhovujícími pracovními podmínkami vedení nesmiřuje a je o nich vyjednáváno například se zřizovatelem.

Potřeba bezpečí může být ovlivňována vědomím, že mám práci, organizace, ve které pracuji, „má budoucnost", a že nejsem ohrožen výpovědí. Obzvláště nyní, kdy jsme všichni mediálně ovlivňováni informacemi o krizi, to není u řady lidí v jiných oborech úplná samozřejmost a jejich pocit jistoty je značně narušován.

Pro zaměstnance je také důležité mít informace, co se od nich očekává, jak mají postupovat, velký význam má tedy praktikovaný **styl řízení** každého manažera. Všichni, kteří někoho řídí, mají podle situace k dispozici následující možné styly:

Řízení direktivní – příkazy, instrukce, kontrola, zpětná vazba, případné sankce. Namítnete možná, že takový styl vůbec není motivační. To však může být omyl. Určité typy lidí potřebují pro svou práci jasné a přesné instrukce, potřebují mantinely, kontrolu a častou zpětnou vazbu, jinak jsou nejistí, klesá jejich motivace i výkon, jsou frustrováni a utíkají k náhradním aktivitám. Jsou to lidé například osobnostně disponovaní k přijímání direktivnějšího stylu řízení a lidé, kteří si výkonem své práce ještě nejsou tolik jisti, jejich způsobilost dosud není příliš vysoká.

Jiné typy lidí, především ti, kteří již základní znalosti a dovednosti mají a potřebují je a žádoucí pracovní chování upevňovat, určitě raději přivítají od svého vedoucího tzv. ***„koučující" styl řízení***. Spíše než příkazy očekávají podněcování, vysvětlování, zpětnou vazbu orientovanou na zdůraznění pozitiv a silných stránek, mají rádi otázky, na které hledají odpovědi.

Lidé, kteří mají výborné znalosti, dovednosti i zkušenosti potřebné pro výkon práce, pracovní chování orientované plně na službu v interních i externích vztazích, jsou pak většinou motivováni ***participativním stylem řízení***, na kterém se sami podílejí tím, že je jim dána plná důvěra, je u nich minimalizována kontrola a naopak jsou jim delegovány nejen úkoly, ale i pravomoci. U vysoce výkonných lidí je velmi negativně a demotivačně vnímán direktivní styl s přísnou kontrolou.

Styl řízení ovlivňuje nejen pocit bezpečí zaměstnanců, ale také potřeby na dále uvedených vyšších patrech hierarchie, a to potřebu sebeúcty a seberealizace. To vše jako manažeři buď víme, nebo tušíme, ale ne vždy se nám v praxi daří skutečně podle situace a míry způsobilosti zvolit správný styl řízení, chování směrem k zaměstnancům. Mohla bych z vlastní manažerské činnosti i praxe kouče v oblasti managementu popsat celou řadu případů demotivace způsobené stylem řízení. Také jsem tyto případy, které se však velmi obtížně zpracovávají do článku, účastníkům worskhopu sdělila jako příklady.

Třetí úroveň v hierarchii potřeb obsazují **sociální potřeby** – patřím k nějaké profesní skupině, pracuji s lidmi, které „mám rád", atd. Tady jsme si znovu uvědomili, že profesi knihovníka si většina zaměstnanců z nějakého důvodu vybrala. Z debat s knihovníky i já vím, že řada z nich má určitou profesní hrdost, myslí si, a já tento názor sdílím, že knihovny jsou stále důležitým místem, kde lidé získávají informace, poznání, ale jsou i kulturními centry. Můžeme tedy podpořit vztah zaměstnanců k profesi? Určitě ano, například odborným vzděláváním nebo šancí dalšího osobního rozvoje. Manažeři a vedoucí pracovníci musí podporovat dobré vztahy na pracovišti, řešit hned v zárodku problémy, které mohou zasahovat do osobní roviny zaměstnanců, podporovat,

kde je to jen trochu možné a je o tuto záležitost zájem ze strany zaměstnanců, neformální vztahy a vazby.

U každého člověka je nutné uspokojovat i potřeby na nejvyšší úrovni – **sebeúctu a možnost seberealizace**. Dávat pracovníkům šanci organizování, účastnění se významných událostí na regionální a vyšší úrovni, možnost potkávat se se známými, významnými osobnostmi, prezentovat knihovnu, ale i sebe jako osobu. Umění správně prezentovat a reprezentovat knihovnu však musíme zaměstnance učit, aby si v těchto situacích byli sami sebou jisti. Několikrát jsem vedla semináře prezentačních dovedností pro manažery a zaměstnance knihoven, kteří to vždy vítali jako získání pro ně důležité schopnosti. Větší knihovny mohou trochu lépe pracovat s řízením pracovní kariéry, někteří zaměstnanci v nich mají šanci na postup nebo se mohou účastnit realizace různých projektů, a tím získávat nové podněty, znalosti. Ale co v malých knihovnách? Souhlasím, že je to velmi obtížná záležitost, ale i tady byly prezentovány příklady různých akcí organizovaných knihovnami, které pravděpodobně potřeby na vyšší úrovni mohly uspokojovat. Manažeři a manažerky by si měli klást otázku, jak oceňují v běžném životě příkladnou práci, pracovní chování, vynikající úroveň poskytování služeb. Dáváme pozitivní zpětnou vazbu, chválíme? V debatě všichni přítomní ujišťovali, že ano, že chválí, ale vedle pochvaly mají poměrně málo dalších nástrojů, a to především finančních.

Každý zaměstnanec knihovny má jinou „motivační strukturu". Někoho více motivuje práce samotná, kontakt s lidmi, jiného pocit jistoty a bezpečí, někdo potřebuje práci neustále se měnící, jiný má rád zaběhlou rutinu, kterou dobře zná a která ho ničím nepřekvapí. Samozřejmě bych mohla jmenovat celou řadu dalších preferencí, se kterými se u každého jedince můžeme potkat. V managementu je důležité, aby byla individualita každého jednotlivce vnímána i z hlediska motivační struktury a tomu přizpůsoben manažerský styl. Někteří účastníci však také zmiňovali, jak je těžké překonat zaběhnuté stereotypy v chování zaměstnanců, neochotu získávat nové znalosti a dovednosti, a že vlastně ani neví, jak je k tomu mohou motivovat.

Jistě cítíte z mých slov, že preferuji spíše intenzivní komunikaci, vysvětlování, sdělování strategií, záměrů, dát lidem pocítit, jak jsou pro nás důležití. Nicméně nebylo by fér nezmínit, že vedle motivace pozitivní existuje i motivace negativní, ke které přistupujeme jako manažeři jen tehdy, když všechny pozitivní pokusy selhaly. V praxi to znamená velmi přesnou, srozumitelnou zpětnou vazbu, nejen chválení, ale i vytýkání nevýkonnosti a nežádoucího chování nejen k zákazníkům knihovny, ale i v interních vztazích. Řada účastníků přiznala, jak je kritika těžká obzvláště v prostředí malých knihoven, v převážně ženských týmech. Někdy ze strachu, abychom nenarušili křehký stav „dobrých vztahů", raději chyby ignorujeme, mlčíme, dotahujeme jako manažeři některé úkoly sami a trvale přetěžujeme tzv. „tahouny" – klíčové lidi, kteří bez reptání plní úkoly a snaží se. Přitom jejich plat je stejný nebo dokonce v některých případech díky systému odměňování nižší než těch, kteří se vlastně tak trochu „vezou". Bohužel i toto chování manažera může být pro „tahouny" značně demotivační. Nebojte se proto pojmenovat bez emocí, v klidu a na faktech založené nedostatky a pomáhat lidem je odstraňovat. Zdůrazňuji však slovo FAKTA. Nikdy nekritizujme osobu, ale pouze práci a pracovní chování a pojmenujeme přesně, jaké následky z toho vyplývají pro nás jako manažery, ale také pro kolegy a organizaci. Pokud vytýkáme stejné chyby a konání opakovaně bez jakýchkoliv sankcí, nemůžeme se nikdy rozvoje dočkat, a už nemůžeme mluvit o manažerské toleranci, ale spíše o manažerské „hlouposti" nebo „lenosti a nedůslednosti". Nevýkonnost, nevhodné pracovní chování v externích i interních zákaznických vztazích jsou dnes v komerčním prostředí již manažery přesně pojmenovávány a lidé s nimi nemají šanci na svých pracovních pozicích dlouho „přežít". Že knihovna není komerční prostředí? To jistě ne, ale jedná se v každém případě o služby a jejich kvalitnímu poskytování se i v komerci stále učíme.

Pro manažery knihoven je také důležitá sebemotivace. Platí zde přísloví *„Kdo chce zapalovat, musí hořet"*. Těžko bude někdo, koho práce nebaví, moci motivovat druhé. Řekněte lidem, jakého chování si u nich budete vážit, a jaké následky pro knihovnu bude mít, když se takto chovat nebudou, ale buďte jim také v tomto chování příkladem.

Dovolím si malé shrnutí **manažerských zásad motivace**, které platí i pro knihovny:

- Už při výběru nového zaměstnance se ptejte na jeho motivaci pracovat ve vaší knihovně – vyberte vhodně motivovaného uchazeče o pracovní místo.
- Všem zaměstnancům jasně a srozumitelně specifikujte náplň práce včetně standardů knihovny a očekávaného chování.
- Efektivně zadávejte úkoly, nedovolte, aby byli někteří lidé trvale přetěžování a jiní se „vezli".
- Poskytujte zpětnou vazbu (kladnou i zápornou) co nejrychleji poté, kdy si ji spolupracovník, spolupracovnice zaslouží. Vyslovujte se jen fakticky k práci a pracovnímu chování.
- Účinně komunikujte, poskytujte informace.
- Vytvářejte pozitivní pracovní klima.
- Rozvíjejte podřízené – koučováním, delegováním, možností participace.
- Poznejte individualitu každého spolupracovníka, spolupracovnice, jejich motivační strukturu. Hledejte možnosti, jak správně na toto poznání v manažerské praxi reagovat.

Na závěr vás jistě napadne, že jsem se vlastně vůbec nezmínila o penězích jako motivačním nástroji. A že zde dávám příklady k motivaci i z komerčního prostředí (i když se také týká služeb), kde je finanční motivace jistě jednodušší. Tak to je opravdu hluboký omyl. Stížnosti na to, že chceme motivovat a nemáme dost financí, slyším úplně všude. Je mi jasné, že knihovnictví zrovna není oblast s nejvyšší úrovní mezd a odměn, ale většina zaměstnanců si toto povolání zvolila a určitě tuto skutečnost dopředu již při volbě věděla. A možná, kdybychom měli šanci opravdu objektivního srovnání úrovně odměňování s jinými službami, byli bychom udiveni. Přesto těmto stížnostem rozumím a akceptuji je. Vždycky si při takové debatě vzpomenu na větu, kterou někdy někdo (bohužel nemohu tedy uvést autora tvrzení) k tématu motivace vyslovil a já se s ní plně ztotožňuji: „**Jedním z důvodů úspěchu v motivaci je pravděpodobně skutečnost, že počet možností lidí získat osobní uspokojení je na rozdíl od omezených finančních zdrojů neomezený!**".

Manažeři knihoven se nakonec shodli, že nástrojů mají k dispozici celou řadu, ale ne vždy je plně nebo správně využívají. A ruku na srdce, vy, kteří v knihovnách pracujete, není ta vaše práce krásná, nemotivuje vás mimo jiné i tím, že nám všem pomáháte přinášet poznání, inspiraci a vůbec vše krásné, co psané slovo přinést může; a my jsme vám za to vděčni, i když se tak vždycky netváříme. Vždyť život bez knih si ani v dnešní době nedovede většina z nás představit.

PhDr. ZDĚŇKA BRÁZDOVÁ
je lektorka a konzultantka v oblasti managementu a managementu lidských zdrojů. Spolupracuje na projektech financovaných z fondu PHARE EU a ESF v oblasti řízení lidských zdrojů. Zabývá se realizací veřejných kurzů, přípravou a realizací poradenských a vzdělávacích projektů pro řadu firem a institucí v ČR a SR. Pracuje také jako individuální kouč managementu.

DO ČÍSLA přispěli

PhDr. Zdeňka Brázdová – ADVERS, Brno **Mgr. Pavel Černý** – SOCIORES, Praha **Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.** – Národní knihovna ČR **Lenka Hanzlíková** – Městská knihovna v Praze **Mgr. Zlata Houšková** – Národní knihovna ČR **Mgr. Petra Koutná** – Koutná & Slušná, advokátní kancelář v.o.s. **Ing. Jiří Mika** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně **PhDr. Petra Pejšová** – Národní technická knihovna, Praha **Eva Peprníčková** – Obvodní knihovna Malenovice – Zlín **RNDr. Tomáš Řehák** – Městská knihovna v Praze **Jitka Slancová** – Knihovna Dr. Emanuela Bořického Milín **PhDr. Marie Smetanová** – Městská knihovna Vlašim **Roman Šantora** – marketing a komunikace neziskových organizací, Říčany **Jaroslav Winter** – BMI sdružení, Praha

Když se knihovna zeptá

Městská knihovna v Praze uskutečnila v roce 2009 dva rozsáhlé výzkumy mezi svými čtenáři. V tomto a příštím čísle *Čtenáře* bychom je rádi představili. První výzkum se zaměřil na čtenáře, kteří málo využívají služeb knihovny, či je přestali využívat úplně.

Proč výzkum

Každý rok se do knihovny hlásí noví čtenáři a jiní naopak přestávají využívat jejích služeb. První výzkum měl zodpovědět několik otázek, které si vedení knihovny kladlo právě o čtenářích v roce 2009, o důvodech jejich „odchodu" a o možnostech, jak je udržet jako aktivní čtenáře. Proč uvádíme slovo *odchod* v uvozovkách? Důvodem je to, že jen naprosté minimum čtenářů se aktivně odhlásí, většina pozvolna či naopak velmi náhle přestane služeb knihovny využívat a jejich pasivita se projeví až v dalším roce nezaplacením ročního poplatku.

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaké jsou příčiny této pasivity a především, zda s tím Městská knihovna v Praze (MKP) může něco dělat, zda může těmto čtenářům nabídnout něco, aby opět začali využívat jejích služeb.

Kdo je „odcházející" čtenář?

Museli jsme si určit, koho přesně rozumíme pod pojmem „odcházející" čtenář. Definice musela být natolik přesná, aby umožnila ze čtenářské databáze vyčlenit určitou skupinu splňující stanovená kritéria. Konečné vymezení „pasivního" čtenáře znělo: *čtenář, který uskutečnil alespoň jednu výpůjčku v roce 2007, žádnou výpůjčku v roce 2008 a je mu nejméně 17 let*. Protože tyto podmínky splňovalo příliš mnoho čtenářů, vybrali jsme z nich metodou náhodného výběru pouze některé a těch jsme se dotazovali.

Jak se nejlépe zeptat

Výzkum měl přinést co nejpřesnější kvantifikované údaje, proto jsme zvolili formu dotazníkového šetření. Nejprve jsme zjišťovali, jaké kontakty na čtenáře jsou k dispozici, abychom mohli rozhodnout o způsobu sběru dat. Na většinu uživatelů byl k dispozici e-mailový kontakt nebo telefon (případně obojí), malá část z nich byla k zastižení pouze klasickou poštou. V úvahu tedy přicházel on-line dotazník, telefonické dotazování a pak klasický papírový dotazník zasílaný poštou. Každá z těchto technik má svoje výhody i nevýhody, je třeba zvážit potenciální návratnost a v neposlední řadě se liší tím, jak jsou finančně nákladné. Pro tento výzkum se ukázalo jako nejvýhodnější využít u co největšího počtu vybraných respondentů on-line dotazník a část jich oslovit telefonicky. Malá část čtenářů, kteří byli k zastižení pouze klasickou poštou (6 %), byla z výzkumu vyloučena pro vysoké náklady s tímto postupem spojené (nejen poštovné, ale i náklady na následný přepis dotazníků do počítače atd.) a potenciální nízkou návratnost; a toto rozhodnutí se později zohlednilo v interpretaci výsledků.

Knihovníci výzkumníky

Pro snížení nákladů na výzkum se tazateli stali zaměstnanci MKP, kteří se sami přihlásili k této nevšední brigádě. Na úvodním školení jsme kromě jiného probrali pravidla telefonování a etiku výzkumu, knihovníci si vyzkoušeli mezi sebou rozhovor nanečisto. Otázky četli z on-line dotazníku a odpovědi do něj sami rovnou zaznamenávali. Ze začátku byla znát nejistota z nevšední role „tazatele". Ale podle ohlasů po skončení dotazování bylo telefonování s „klienty" přinejmenším pro některé knihovníky zajímavou novou zkušeností.

Většina čtenářů odpovídala prostřednictvím on-line dotazníku. Jak přibližně vypadal, se můžete podívat na *www.vyzkumyknihoven.cz*, kde jej ve zkrácené a upravené podobě najdete pod názvem *Dotazník pro pasivní čtenáře*. Každý respondent dostal osobní e-mail s pozvánkou k vyplnění dotazníku a unikátním odkazem na dotazník. Pokud respondent neodpověděl,

poslali jsme mu po několika dnech upomenutí. Návratnost on-line dotazování byla 43 %, úspěšnost telefonických rozhovorů 36 %. Telefonicky bylo dokončeno 81 rozhovorů, prostřednictvím on-line dotazníku odpovědělo dalších 632 osob, celkem se tedy zúčastnilo 713 čtenářů.

Hlavní závěry

Neaktivita čtenářů není většinou způsobena přímo MKP, ale spíše změnou jejich situace a potřeb. Nejčastějšími důvody čtenářské neaktivity jsou: *změna osobní situace*, *nedostatek času*, *místo pobytu* a *nespokojenost s fondem MKP* a jejich kombinace (jeden čtenář může mít samozřejmě více důvodů).

Změna osobní situace, tedy například změny v rodině, zaměstnání či studiu jsou důvodem nenavštěvování knihovny přibližně pro třetinu čtenářů. **Nedostatek času** zhruba také pro třetinu čtenářů, jde ale přinejmenším zčásti o zástupný důvod. **Místo pobytu**, tj. například pobývání v zahraničí nebo přestěhování, je důvodem pro čtvrtinu čtenářů. **Nespokojenost s fondem**, např. nedostupnost titulů či dlouhé rezervace uvedla pětina čtenářů. **Desetina** čtenářů si již knihy raději kupuje, stejný počet raději navštěvuje jiné knihovny. **Desetina čtenářů stále služby knihovny využívá**, ale ne na svoji průkazku – půjčuje jim **někdo jiný**.

Skryté důvody anebo co je pod povrchem

Zatím jsme mluvili o tom, co sami čtenáři přímo označili jako důvody nevyužívání služeb Městské knihovny v Praze. Kromě toho jsou ale další pohnutky skryty v textových odpovědích na „otevřené“ otázky, tedy na takové, kde odpovědi nejsou omezeny na několik předem daných možností a čtenáři naopak mohou odpovědět zcela svými slovy. Co si z těchto odpovědí můžeme vzít?

*1. Hlavním **důvodem není nechuť či zklamání***

Nechození do knihovny není u naprosté většiny čtenářů zapříčiněno zklamáním z jejích služeb nebo nespokojeností. Jsou samozřejmě případy čtenářů, kteří do knihovny přestanou chodit kvůli nějaké nepříjemnosti nebo konfliktu, ale jde o jednotlivce. U značné části čtenářů jsou důvody spojeny se změnami v jejich osobním či profesním životě: stěhování, dokončení studia, založení rodiny apod.

*2. Hlavním důvodem je málo **důvodů pro návštěvu***

Ti čtenáři, kteří by do knihovny mohli chodit (tedy se např. nepřestěhovali do jiného města), často nemají pro návštěvu důvod. Hezkou ilustrací je následující výrok čtenáře: *„Byl jsem se službami knihovny velmi spokojen, **pouze jsem neměl** v poslední době **potřebu** knihy si půjčovat. **Jsem spokojen, nic nedělejte.**“* Knihovna soutěží u každého svého čtenáře o čas v jeho každodenních plánech. A u těchto odcházejících čtenářů se to nedaří, konkurence ostatních „nabídek“ je silnější. Jedinou cestou je na pomyslné váhy přikládat nové služby, vylepšení stávajících a vše pozitivní, co převáží čtenářovo rozhodnutí *jít, či nejít do knihovny* v její prospěch.

Jaké čtenáře dokážeme udržet?

Jak jsme uvedli výše, jediným výrazným nedostatkem přímo MKP je nespokojenost s jejím fondem. Tedy věc, která do značné míry závisí na finančních prostředcích určených na akvizici. Tím ale není řečeno, že by těmto téměř ztraceným čtenářům knihovna nemohla nabídnout „cosi“ přizpůsobené jejich změněným potřebám. Co se tedy jiného dá pro udržení čtenářů udělat? Z výzkumu jsme vyčlenili několik skupin čtenářů, kteří by uvítali specifickou nabídku či službu. Uveďme si například tyto:

1. Čtenáři, kteří potřebují k návštěvě podnět

Část čtenářů na možnost zajít do knihovny jednoduše zapomíná. Na rozdíl od knihovníků v jejich každodenním světě nemá knihovna své dané místo, právě naopak, jen občas se jim mihne v hlavě. A přitom někdy sami cítí, že to je chyba, že jim chybí občas do knihovny zajít a uvítali by připomenutí či nějaký podnět k její návštěvě. Uveďme si pro ilustraci výrok jedné čtenářky: *„Bydlím docela daleko od knihovny… Ale víte co, zrovna jsem si říkala, že zase bych zašla: myslíte, že můžu, když si zaplatím poplatek?(…) blízko nějaké vaší pobočky pracuju, tak určitě zase přijdu. Jste hodná, že mi to připomínáte. Asi to potřebuju připomenout vždycky.“* Není v silách knihovny, aby se telefonicky připomínala všem svým neaktivním čtenářům, ale současné technologie nabízejí jiné a snadnější cesty, jak na sebe může knihovna jednotlivého čtenáře upozornit – například informační e-maily, o kterých píšeme níže.

2. Časově přetížení čtenáři – po dokončení studia

Výraznou skupinou jsou čtenáři po dokončení studia, kteří jsou vysoce pracovně vytížení (ať již to je subjektivní pocit či objektivní skutečnost, v důsledcích to vyjde nastejno). Během studia byli zvyklí chodit do knihovny, nyní už to nezvládají, přestože je to mrzí. Jedna čtenářka například uvedla: *„(…) kdyby šlo nechat si knížku půjčit třeba kurýrem – to by bylo úžasné, nebo něco podobného… nemuset prostě docházet na pobočku, vybrat si po internetu a kurýr to doručí.“*

K udržení těchto čtenářů mohou přispět služby, které směřují k usnadnění půjčování a vracení jednotek, služby s dálkovým přístupem (jako přístup do odborných databází či půjčování e-knih) nebo rozšíření otevírací doby knihovny.

Zájem o nové služby

Těmto skupinám čtenářů odpovídá potenciální zájem tzv. udržitelných čtenářů o nové služby. Mezi nejžádanější řadili především ty služby, které **využívají internet**, **rozšiřují fond** a **usnadňují půjčování a vracení**. Zastavme se ještě u pojmu „udržitelný“ čtenář – tak jsme si označili čtenáře, kteří připustili návštěvu MKP v letošním roce; tedy u kterých je naděje, že je ještě udržíme jako aktivní čtenáře.

Půjčování elektronických knih na dálku přes internet je zřejmě cestou k udržení kontaktu s částí neaktivních čtenářů.

Usnadnit půjčování a vracení jako volbu zaškrtla více než třetina čtenářů, a to konkrétně vracení všech knih na jakékoli pobočce či půjčování knih z jiných poboček na své vlastní. Do této kategorie můžeme zařadit také rozšíření otevírací doby o pondělí či víkendy (pobočky MKP mají v pondělí až na výjimky zavřeno). I při půjčování tito čtenáři preferují usnadnění díky internetu, jak ukazuje zájem o rezervace přes internet. Na této službě je dobře vidět i to, že někdy nestačí samotná existence služby: provádět rezervace přes internet je možné již několik let, ale jak se ukázalo, značná část „odcházejících“ čtenářů o tom neví, jde tedy také o nalezení cesty, jak jim to sdělit.

Dalším častým přáním je rozšíření fondu knihovny obecně, zvláště pokud jde o novinky a studijní literaturu.

Jak výsledky výzkumu využít

Samotná zjištění a čísla jsou jedna věc, mnohem podstatnější ale je, jak se je podaří využívat v samotné činnosti knihovny.

Srozumitelným výstupem jsou přesnější čísla, kolik čtenářů každým rokem odejde – aniž by to mohla MKP ovlivnit – a kolik nejméně tedy musí získat nových, pokud chce zachovat přinejmenším stejný celkový počet čtenářů.

Další zjištění se promítají do zavádění nových služeb a do zvažování, na jaké z nich se soustředit nejdříve, kterým hlavně věnovat pozornost a úsilí, kde výsledky výzkumů vnášejí zájmy a potřeby čtenářů. Neočekávali jsme, že

Nejvíce žádané „nové služby“
Odpovídala pouze část čtenářů, každý čtenář mohl zvolit více možností. Graf zobrazuje pouze nejčastější odpovědi.
OTÁZKA: **„Městská knihovna zvažuje, které nové služby by měla zavést. Které z následujících služeb byste uvítal/a?“**

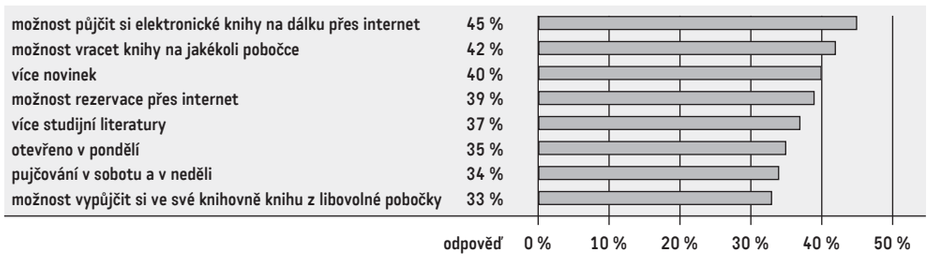

výzkumy přinesou nějaká radikální řešení či nové nápady, ale že místo domněnek o tom, co si čtenáři myslí, získá knihovna kvantifikované názory samotných čtenářů. A to neplatí jen u nových služeb, ale také při zvažování úprav či rozvoje služeb stávajících.

Podívejme se na dvě konkrétní služby Městské knihovny v Praze: *e-knihy* a *informační e-maily*.

E-knihovna

Projekt zpřístupňování digitalizovaných titulů z fondu Městské knihovny v Praze běží již od roku 2008. Stránka *www.e-knihovna.cz* slouží jako rozcestník k získání elektronických verzí kompletního díla např. K. Čapka, B. Němcové či titulů o Praze. Z výzkumu odcházejících čtenářů se ukázalo, že kromě jiných cílů může tento projekt sloužit také k udržení kontaktu s některými z nich. V letošním roce se *e-knihovna.cz* rozroste o další tituly.

Informační e-maily trochu jinak

MKP potřebuje více informovat čtenáře o svých službách a informační e-mail je jednou z možností, další budou integrovány do nového webu MKP. Svým čtenářům rozesílá knihovna informační e-mail již několik let. Čtenáři obdrží obvykle jeden e-mail za čtvrt roku. Nyní se připravuje úprava této služby. E-maily budou zasílány častěji – optimální frekvence vyplynula z výzkumu (o němž se dočtete v dalším čísle *Čtenáře*), ve kterém odpovídali právě na otázku po nejpříjemnější frekvenci aktivní čtenáři MKP. A druhou změnou je posun ve smyslu většího přizpůsobení informací zájmům čtenáře, tedy tak, aby mohl sám částečně ovlivnit obsah e-mailu podle témat, která ho zajímají.

Závěr

Často se opakuje poučka, že získat nového klienta (čtenáře) je výrazně těžší, než udržet stávajícího. Se zjištěními z tohoto výzkumu máme přesnější představu, kdo vlastně jsou potenciální „ztracení“ čtenáři, a také víme, že u části z nich je poměrně velká šance je neztratit. K tomu vedou především dvě cesty: obecně měnit k lepšímu to, co se čtenářům nelíbí, nevyhovuje jim a více je o tom informovat, protože často nevědí o existenci služeb, které by jim zpříjemnily a usnadnily využívání knihovny. Druhou cestou, která je zatím ještě poměrně vzdálená, je vytvoření varovného systému: určit symptomy „čtenáře na odchodu“ a ve chvíli, kdy se u něj objeví, tak mu nabídnout „pomocnou ruku“. Nakolik budou tyto aktivity úspěšné, nakolik se knihovně podaří zůstat pro tyto čtenáře i nadále důležitou a zda bude počet a podíl ztracených čtenářů klesat, či stoupat, zjistíme v následujících letech.

PAVEL ČERNÝ, LENKA HANZLÍKOVÁ, TOMÁŠ ŘEHÁK, ROMAN ŠANTORA

Ilustrativní výroky čtenářů

- *Až moje pracovní přetížení povolí, budu ráda, když nebude obnovení průkazky příliš náročné. Jediná možnost by byla, nosit mi knihy domů a odnášet je zpět, a to myslím, nebude v silách MK :-).*
- *Nedostupnost zajímavých titulů – dlouhá čekací doba. V knihkupectvích jsou většinou dostupné.*
- *Chyba je spíše ve mně, že jsem se příliš nezajímala o možnosti vyhledání půjčovaných knížek v mé obvodní knihovně přes internet. Jakmile zjistím, jak tento způsob funguje (vyhledání + rezervace), budu si knížky zase půjčovat. Trochu mi vadí, že otevírací doba knihovny je během týdne různá, takže už se mi párkrát stalo, že jsem do knihovny vyrazila, a bylo ještě nebo už zavřeno. To mě pro příště trochu odradilo. Ztratím vždy své poznámky o otevírací době a pak tápu :-).*
- *Pracovní důvody pominuly, dnes se jdu registrovat do obvodní, protože jsem nastoupila na mateřskou :-).*
- *Nevím, co bych si tam půjčila, nejsem s knihovnou nijak obeznámena, připadám si tam ztracená a bezradná, a také nevím, kam bych dala, zatím co bych si vybírala, své 2leté dítě.*
- *Vše, co jsem potřebovala, bylo vždy vypůjčené a min. pět rezervací dopředu už bylo zadáno.*
- *Já jsem plně spokojená s pobočkami knihoven, doufám, že se v brzké době k tomu zase vrátím a budu tam chodit s dětmi. Nikdy se mi nestalo, že by byly knihovnice nepříjemné či něco takového, vždy byly milé a ochotné mi pomoci, ještě když jsem tam chodila se starším synem a čekala druhé – rády mi pomohly, ukázaly, kde co mám hledat, takže z jejich strany žádné problémy.*
- *Kdyby se přestěhovala pražská pobočka do Děčína nebo do Ústí, určitě bych dál ráda využívala tak kvalitních služeb, jaké mi byly poskytnuty na Mariánském nám.*
- *Žádný konkrétní důvod. Jen nedostatek času zajít si do knihovny. Čtu spíš knihy půjčené od přátel nebo si je kupuji, když je chci mít ve své knihovně.*

O autorech

Mgr. PAVEL ČERNÝ (*pavel.cerny@sociores.cz*) je sociolog, zabývá se sociologickými výzkumy především pro nekomerční sektor, ROMAN ŠANTORA (*roman.santora@gmail.com*) se specializuje na marketing neziskového sektoru; oba jsou externími konzultanty Městské knihovny v Praze a provozují službu *www.vyzkumyknihoven.cz*. LENKA HANZLÍKOVÁ (*hanzlikl@mlp.cz*) je vedoucí oddělení komunikace a tiskovou mluvčí Městské knihovny v Praze. RNDr. TOMÁŠ ŘEHÁK (*reditel@mlp.cz*) je ředitelem Městské knihovny v Praze.

ROZHOVOR s **DĚVANOU PAVLÍKOVOU**

NEBÝT VÉVODKYNĚ ZAHÁŇSKÉ, NEBYLA BY ČESKÁ SPISOVATELKA BOŽENA NĚMCOVÁ...

V prosinci loňského roku vydalo nakladatelství ARSCI výbor z doposud nepublikovaných milostných listů Kateřiny Vilemíny vévodkyně Zaháňské, kterou znají čtenáři *Babičky* Boženy Němcové jako ratibořickou „paní kněžnu“. Dopisy uspořádané pod názvem *Má drahá, hříšná lásko. Dopisy Kateřiny Vilemíny vévodkyně Zaháňské lordu Frederiku Lambovi 1814–1815* doplňují životopisné příběhy obou protagonistů. Jedinečný počin, a tím i čtivé a v mnohém objevné dílo vzniklo zásluhou kvalitní ediční práce Děvany Pavlíkové z Britské knihovny. Výbor vyšel v komentovaném českém překladu i v anglickém a francouzském originále, je doprovázen zevrubným poznámkovým aparátem a bohatým ilustračním materiálem. Další zajímavé poznatky a zákulisí vzniku knihy nám Děvana Pavlíková prozradila v následujícím rozhovoru.

Čtenáři časopisu *Čtenář*, knihovníci mnoha českých knihoven, vás znají především jako kurátorku české a slovenské sbírky v Britské knihovně v Londýně, mnozí se s vámi v knihovně setkali. Co bylo popudem k napsání knihy o Kateřině Zaháňské? Máte osobní vztah ke „kraji *Babičky* Boženy Němcové“?

Od konce osmdesátých let jsem se zájmem sledovala objevné práce dr. Heleny Sobkové, která přišla s novou teorií o původu Boženy Němcové. Při četbě o jejím bádání v autentických dokumentech mne napadlo udělat sondu do rukopisných fondů Britské knihovny. K mému velkému překvapení jsem pod heslem „Sagan“ v množství irelevantních materiálů našla dva konvoluty dopisů psaných Kateřinou Vilemínou vévodkyní Zaháňskou v letech 1814–1815. Jejich adresátem byl anglický diplomat Frederik Lamb, v jehož pozůstalosti se tyto dopisy nacházely. Vévodkyni Zaháňskou tyto hluboce intimní zpovědi ukazovaly v úplně

jiném světle, než jak ji známe z jejích pečlivě konstruovaných dopisů Klemensi Metternichovi. Přišlo mi líto, že by se o dopisech nemělo dozvědět více lidí, a tak jsem napsala článek upozorňující na jejich existenci a obsah. Ohlasy na tuto studii daly podnět k další práci. Rozhodla jsem se pak větší část anglicky psaných listů transkribovat, přeložit do češtiny a napsat doplňující kapitoly o životě obou hlavních protagonistů.

Babičku Boženy Němcové jsem milovala od dětství a postava enigmatické „paní kněžny" mně vždy imponovala. Její romantický zámeček jsem poprvé navštívila, jako mnoho dalších lidí mé generace, se školním výletem. Dnes mi dělá dvojnásobnou radost, když vím, že ratibořické údolí je vlastně anglický krajinářský park založený Kateřinou Zaháňskou jako jeden z prvních tohoto typu v Čechách a jediný vytvořený zde ženou. K oběma zemím mám úzký vztah, a tak mne těší, že jsou propojeny právě na území mého oblíbeného kraje, který sama vévodkyně nazývala líbezným. *Babička* Boženy Němcové učinila z Ratibořic nejznámější zeměpisný pojem české literatury. Byly domovem a romantickou „arkádií" dvou vynikajících, i když rozdílných žen, jejichž osudy právě zde pojila jemná pavučinka.

▶ Jak jste zjistila, že dopisy jsou uloženy ve fondu Britské knihovny?

▷ Tak to bylo velmi jednoduché. Není nutné si představovat, že jsem je náhodou objevila v zaprášeném svazku někde hluboko ve skříni. Pozůstalost Frederika Lamba (později barona Beauvale a třetího a posledního lorda Melbourne) byla sice v Britské knihovně na přání dědiců a dárců do roku 1980 uzavřená, ale její jednotlivé složky jsou obsaženy v počítačově zpracovaném katalogu oddělení rukopisů i s potřebnými odkazy. Korespondenci je tedy možné nalézt jak pod jménem pisatele, tak adresáta. Jediné slovo „Sagan" tedy vyhledalo (i když v množství dalšího irelevantního materiálu), jak jsem zmínila, dva konvoluty listů vévodkyně Zaháňské (Herzogin von Sagan, anglicky Duchess of Sagan).

▶ Kateřina Zaháňská je v knize vystižena velmi plasticky. Její doslova diplomatická činnost je zasazena do dějinných událostí té doby, jichž byla nejen svědkem, ale mnohdy aktérem. Při práci na rukopisu jste musela prostudovat mnoho materiálů, nejen dosud vydanou literaturu o Kateřině Zaháňské. Můžete o tom něco sdělit našim čtenářům?

▷ Ano, literatury bylo nutné prostudovat dost, podstatně víc než uvádím v pramenech, protože člověk musí vždy projít také řadu materiálů, ve kterých nakonec nic podstatného nenajde. Navíc je třeba se ujistit o řadě vedlejších věcí, událostí a drobností, o nichž jsem nevěděla buď nic, nebo jen málo, nejsem historik. A nešlo jen o vévodkyni, ale i o detaily týkající se dalších osob. Za nejzajímavější a nejuspokojivější ale považuji bádání v archivních fondech. Při takovém někdy až detektivním hledání je vždy možnost, že člověk přijde na neznámý, zajímavý fakt, což činí tuto činnost vzrušující.

▶ Dopisy Kateřiny Zaháňské jsou psány anglicky a francouzsky, v obou případech je to jazyk užívaný zhruba před 200 lety. Jak složitá byla práce na překladech?

▷ Francouzské dopisy jsem nepřekládala já. Co se týče anglických, byla jsem celkem překvapena, jak poměrně snadno se mi vévodkynina angličtina překládala. Dlužno přiznat, že pro ni to byla řeč naučená, ne mateřská. Přesto, že její angličtina je dokonalá po stránce gramatické, stylistické a i idiomatické, vyznačuje se určitou jednoduchostí ve srovnání s jazykem rodilého Angličana té doby. Mám-li její angličtinu srovnat s tou, kterou užívá například Frederik Lamb v dopisech se svými sourozenci, působí její jazyk moderněji. Jeho výrazy jsou archaičtější – to by byla práce těžší, pokud by se jeho dopisy vévodkyni dochovaly. Zde je ale na místě zdůraznit, jak skvěle si vévodkyně s touto cizí řečí poradila. Velká většina jejích listů je navíc psána ve stresu a ve stavu únavy, jak sama vysvětluje. Píše je na konci rušných dní, před spánkem a nejčastěji až po půlnoci.

▶ Můžete nám podrobněji popsat, jak jste sbírala atraktivní obrazový materiál ke své knize?

▷ To byla čistá radost. Při hledání ilustrací jsem se od původních obav, že nebude dost zajímavého materiálu, dostala k tomu, že ho bylo až moc a musela jsem vyřazovat. Ale ne vždy je pracné a dlouhé hledání korunováno úspěchem, i přes ochotnou pomoc kolegů knihovníků, s jakou jsem se setkala. Je to ale práce dost náročná časově. Nejen materiál nalézt, ale korespondence ohledně získání povolení k reprodukci zabere dost času, i když v poslední době je vše značně zjednodušeno a urychleno užíváním Internetu a e-mailu. Stále více institucí má své obrazové fondy počítačově zpracované a je s podivem, co vše se dá najít, často úplně nečekaně. K tomu bych uvedla jeden svůj zajímavý úlovek v databázi oddělení grafiky Britského muzea. Hledala jsem obrázek Schönbrunnu, o kterém se vévodkyně zmiňuje v jednom z dopisů jako o místě, které má ráda. Objevila se mi rytina velblouda ze schönbrunnské zoologické zahrady datovaná rokem 1819. Jen čtyři roky poté, co o tomto velbloudovi Kateřina Zaháňská v jednom z dopisů píše, jak ji položil hlavu na rameno. Koho by napadlo hledat přímo obrázek velblouda... Takové nečekané drobné radosti ovšem nevykompenzují to, že v Zaháni a okolních zámcích, které do roku 1945 obsahovaly portréty a další materiál spojený s vévodkyní Zaháňskou a její rodinou, po válce nic nezbylo. A jako knihovnice se musím zmínit o tom, jak velká škoda mi připadá to, že pro empírové regály (přemístěné do Náchoda) z ratibořické knihovny vévodkyně Zaháňské se nenajde místo v ratibořickém zámku, kam původně patřily. Uspořádání její knihovny by byl také námět na zajímavý projekt. Ale to už ze mne mluví dlouholetý vliv Anglie, kde se vždy najde pár nadšenců, kteří podobné akce dovedou prosadit.

▶ Myslíte, že 200 let staré dopisy mají ještě co říci dnešnímu čtenáři?

▷ Lidská povaha a láska jsou neměnné pojmy. Tyto dopisy byly psány v pohnuté době a soukromé obavy o bezpečí milované osoby cestující Evropou v době Napoleonova znovuvyzbrojování po útěku z Elby nejsou daleko od obav dnešních matek,

Kateřina Vilemína vévodkyně Zaháňská

manželek a přítelkyň vojáků nasazených v Afganistánu, kdy prakticky není dne, abychom ve zprávách neslyšeli o dalších mrtvých. A ti, koho zajímá historie a zvlášť vévodkyně Zaháňská, se dozví spoustu zajímavých detailů: jak se plavilo přes La Manche v poštovní lodi; jak byli pozdrženi celníky do té doby, než vévodkyně, která jediná si na ně se svou angličtinou troufla, šla udělat pořádek; jaké vysvědčení měly schovanky; co vévodkyně ráda četla; že také sama vařila; co si oblékla na rozloučení s ruskou carevnou; jak vypadal její typický den; čteme o jejích jízdách na koni i to, že jezdecký klobouk, ve kterém ji v *Babičce* nesmrtelně vystihl Adolf Kašpar, byl z Anglie od Frederika Lamba atd. A to vše z jejího vlastního pera.

Pro nás Čechy jsou nové poznatky o Kateřině Vilemíně Zaháňské, ne-li přímo důležité, tak tedy alespoň zajímavé, protože doplňují představu o její osobnosti. Jednou mi kdosi řekl, že nebýt Boženy Němcové, vévodkyně Zaháňská by dnes nikoho nezajímala. K tomu podotýkám, že nebýt vévodkyně Zaháňské, nebyla by česká spisovatelka Božena Němcová. Byla to Kateřina Zaháňská, kdo umístil rodinu Panklovu na svém panství v Ratibořicích, a na základě tohoto rozhodnutí vyrostla Božena Němcová na české půdě. Kdyby vyrůstala ve Vídni a stala se spisovatelkou, nebyla by spisovatelkou českou. Kateřina Zaháňská nebyla matkou Boženy Němcové, ale stanula u kolébky moderní české literatury.

Za odpovědi děkuje **redakce Čtenáře**

Děvana Pavlíková. Má drahá, hříšná lásko. Dopisy Kateřiny Vilemíny vévodkyně Zaháňské lordu Frederiku Lambovi 1814–1815, Arsci, Praha 2010, 240 s.

VYHLÁŠENÍ SOUTĚŽE VESNICE ROKU 2010

V úterý 2. března 2010 byla odstartována soutěž Vesnice roku 2010, na níž se ve Zlínském kraji důsledně připravujeme. Z podnětu členů krajské hodnotitelské komise soutěže Vesnice roku se 11. března 2010 konal ve Zlíně seminář ***Setkání zástupců obcí Zlínského kraje*** s tématem **Soutěž Vesnice roku 2010**.

Cílem semináře bylo motivovat starostky a starosty a přiblížit přínosy účasti obce ve zmíněné soutěži. Představitelé obcí měli jedinečnou a historicky první příležitost potkat se nejen se starosty, jejichž obce byly úspěšné v předcházejících letech soutěže, ale také se členy hodnotitelské komise a s osobnostmi, které jsou odbornými autoritami v hodnocených oblastech. Zájem o seminář byl mimořádný. Účast více než sto padesáti starostek a starostů předčila očekávání organizátorů.

Zlínský kraj soutěž podporuje a pro krajské kolo vyčlenil částku ve výši dvou a půl milionu korun. Podobné setkání – co do počtu příspěvků a šíře informací – se v rámci republiky ještě neuskutečnilo.

Pro zajímavost uvedu alespoň několik bodů z programu semináře: *program rozvoje venkova ČR*; *koncepční dokumenty*; *společenský život a aktivity občanů*; *obecní knihovna a její role v životě obce*; *obecní kronika*; *podnikání včetně zemědělského*; *péče o stavební fond a obraz vesnice*; *co naší obci přineslo vítězství v soutěži, jak jsme to dokázali?*

Odvahu k účasti zástupcům obcí dodal Jaroslav Knap, starosta Mořic na Olomoucku, obce, která se díky získání Zelené stuhy dostala v roce 2009 spolu s Krnovem až do mezinárodní soutěže Entente Florale Europe (Kvetoucí sídla Evropy).

EVA PEPRNÍČKOVÁ > peprnickova@kfbz.cz

Anketa hodnotících komisařů v krajském kole soutěže Vesnice roku

SPOLEČNÉ OTÁZKY:

1. **Můj vztah k venkovu...**
2. **Jak má (podle mého názoru a mých zkušeností) vypadat „správná venkovská knihovna" – co tam nesmí chybět?**
3. **Mé zkušenosti se soutěží Vesnice roku – co se mi líbí, co mne inspiruje a co mi naopak vadí či dokonce chybí?**

Jméno: MARIE HALÍŘOVÁ
Profese: vedoucí oddělení regionálních služeb
Knihovna: Městská knihovna Klatovy
Kraj: Plzeňský
Jak dlouho působím ve funkci komisaře: dva roky

1. Na vesnici jsem vyrůstala, jako metodik pracuji většinu svého profesního knihovnického života.

2. Nesmí tam chybět zapálený knihovník, který pracuje v knihovně ze svého přesvědčení, má rád lidi a hlavně sám čte, to je potom na činnosti knihovny vidět.

3. Líbí se mi vše, inspiruje mne ochota lidí dělat něco pro místo, kde žijí, bez ohledu na čas. Mám ráda zapálené lidi pro dobrou věc. Vadí mi, že některý starosta neuzná za vhodné ani oznámit knihovnici, že tam přijede komise a bude se chtít podívat do knihovny – tam je vidět, že knihovna nepracuje tak, jak by mohla.

Jméno: Mgr. MARIE MUDROVÁ
Profese: knihovnice, vedoucí oddělení pro dospělé, zástupkyně ředitelky
Knihovna: Městská knihovna v Chebu
Kraj: Karlovarský
Jak dlouho působím ve funkci komisaře: šest let

1. Část rodiny žijící na venkově mě přivedla k bližšímu poznání. Mám vztah k tradicím i tradičním hodnotám, které se na venkově udržují o něco víc a lépe než ve velkých městech.

2. Pokud platí pro velké knihovny, že by měly být „obývákem města", pro malé to platí dvojnásob. Měly by být místem setkávání, příjemným místem, kde tolik nezáleží na novém nábytku jako na osobnosti knihovníka.

3. Jediné, co někdy chybí, je dostatek času pro jednotlivé zastávky. Velmi mě těší starostové/starostky – jaký tým umí kolem sebe vytvořit. Jejich zápal pro věc. Starostové větších měst by se u nich mohli často učit.

Jméno: Mgr. LADISLAV ZOUBEK
Profese: ředitel
Knihovna: Městská knihovna Děčín, p. o.
Kraj: Ústecký
Jak dlouho působím ve funkci komisaře: od roku 2000

1. Zajímám se dlouhodobě o venkovskou problematiku, velmi rád hovořím se starosty obcí, a to zdaleka nejen o knihovně. Velmi často podnikám soukromé výlety na venkov, miluji lidovou architekturu, mám rád prosté venkovské lidi...

2. Útulná, bez nutnosti supermoderního nábytku, ale čistá, uklizená a upravená, zkrátka aby bylo vidět, že v ní dýchá život. Důležitý je kvalitní fond (bohužel i ten „čtivý"), dostatek místa k sezení, aby mohla plnit funkci setkávání. Fond by rozhodně neměly tvořit jen výměnné soubory a zaprášený nepůjčovaný stálý fond. Měla by mít nápaditou výzdobu, nástěnky, propagaci nové literatury a dalších možností vyžití v knihovně. Výpočetní technika by neměla být někde stranou v „kumbálu", ale integrálně začleněná do prostor (a tedy i činnosti) knihovny.

3. Překvapivě mám velmi dobré zkušenosti s celou soutěží. V našem kraji jsem dlouhodobým členem komise a domnívám se, že respektovaným všemi členy a mnohými starosty (opakované návštěvy). V několika obcích kvůli našim aktivitám byla otevřena nebo znovuotevřena nová knihovna – co si víc přát? To je to, co mi na soutěži připadá cenné – představitelé obcí většinou berou existenci knihovny jako nedílnou součást kvalitního fungování obce. Samozřejmě, že aktivní činnost knihoven mne inspiruje v mé práci s venkovskými knihovnami v našem okrese, ale většinou jsem zklamán nedostatečnou metodickou prací pověřené knihovny – venkovské knihovny mají povětšinou jen zastaralý stálý fond a trošku výměnné soubory... A samozřejmě mne velmi mrzí, když se dozvídám, že děti na internet chodí, ale knížku si nepůjčí...

Anketu připravila **DANIELA WIMMEROVÁ**
> Wimmerova.D@seznam.cz

Milí čtenáři a čtenářky,
v rubrice *Knihovnám v malých obcích* uvítáme také vaše příspěvky, názory, nápady a tipy, které se vztahují k „venkovským" knihovnám.
V případě, že budete mít zájem do rubriky přispívat, neváhejte nás kontaktovat na redakčním e-mailu *ctenar@svkkl.cz*. Prostor je určen právě vám a rádi ho naplníme zkušenostmi, postřehy či praktickými náměty z vaší knihovny.
Příště se můžete těšit na téma automatizace v malých knihovnách.

Vaše redakce Č t e n á ř e

Národní úložiště šedé literatury (NUŠL)

Na počátku roku 2010 se šedá literatura dostala na krátkou dobu do popředí zájmu světových médií, a to v souvislosti s mylnou informací o tání himalájských ledovců ve zprávě Mezivládního panelu ke klimatické změně (IPCC) z roku 2007. Problémem zde bylo, že ve zprávě byl bez jakéhokoliv ověření citován neověřený zdroj, tzv. šedá literatura.

Co je šedá literatura?

Existuje několik definic, z nichž asi nejznámější je ta, která vznikla v Luxemburgu v roce 1997 a v roce 2004 se rozšířila v New Yorku [1]. Volně přeloženo: *Šedá literatura jsou informace produkované na všech úrovních vládních, akademických, obchodních a průmyslových institucí jak v elektronické, tak v tištěné podobě, které neprošly standardním vydavatelským procesem či nejsou distribuovány do standardní prodejní sítě, tj. jsou vydávány institucemi, jejichž hlavní činností není vydavatelská činnost.*

Co vše si tedy lze pod šedou literaturou představit? Jsou to různé druhy zpráv (např. výzkumné, výroční, závěrečné z projektů), konferenční materiály (např. články, prezentace, postery), vysokoškolské kvalifikační práce (např. diplomové, disertační), firemní literatura (např. katalogy, návody), studijní materiály (např. učební texty, osnovy, záznamy z přednášek), formální i neformální komunikace (např. telefonické rozhovory, e-maily, blogy), sociální sítě (např. Twiter, Facebook), diskuse na wiki aj.

Pro vědecké účely je nezbytné používat vedle recenzovaných zdrojů též šedou literaturu, protože je v ní publikováno mnoho cenných údajů. V tomto případě se jedná především o zprávy na všech úrovních vládních a akademických orgánů, výroční zprávy podniků, závěrečné zprávy z projektů, konferenční materiály, preprinty apod. Diskutabilní jsou ovšem informace typu blogů, telefonních rozhovorů, diskusí, e-mailů apod., které jistě pomůžou dotvořit komplexní obraz o daném tématu, ale je nutné je před použitím pro seriozní práci pečlivě ověřit. Problematický je i sběr a dlouhodobé uchování takovéto neověřené literatury. Při sběru šedé literatury by se proto měl klást důraz na „důvěryhodnost“ informací, která může být zajištěna buď spoluprací s ověřenými producenty, jako jsou ústavy AV ČR, vysoké školy, státní správa atd., nebo výběrem těch druhů šedé literatury, které již prošly ověřovacím procesem, jako jsou závěrečné zprávy, konferenční materiály apod.

Národní úložiště šedé literatury

Systematické shromažďování, dlouhodobá archivace a především zpřístupnění ověřené šedé literatury uživatelům z oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání na národní úrovni je cílem Národního úložiště šedé literatury (NUŠL). NUŠL je projekt Národní technické knihovny, která tak navázala na své předchozí zkušenosti se spoluprací s Evropskou asociací pro využívání šedé literatury – EAGLE (European Association for Grey Literature Exploitation). EAGLE provozovala Evropský systém informací pro šedou literaturu – SIGLE (System for Information on Grey Literature in Europe). NTK byla zástupcem EAGLE za Českou republiku v letech 1995 až 2005, kdy byl tento systém ukončen.

Projekt Národního úložiště šedé literatury (NUŠL) se začal realizovat díky podpoře Ministerstva kultury České republiky v rámci programových projektů výzkumu a vývoje jako výzkumný záměr pod názvem *Digitální knihovna šedé literatury – funkční model a pilotní realizace*. Tento projekt je rozdělen do tří etap, které

ODKAZY:

1 „Information produced on all levels of government, academics, business and industry in electronic and print formats not controlled by commercial publishing i.e. where publishing is not the primary activity of the producing body.“ (Luxembourg, 1997 – Expanded in New York, 2004, dostupné na www <*http://www.greynet.org/index.html*>)

Obrázek č. 1: Základní typologie NUŠL

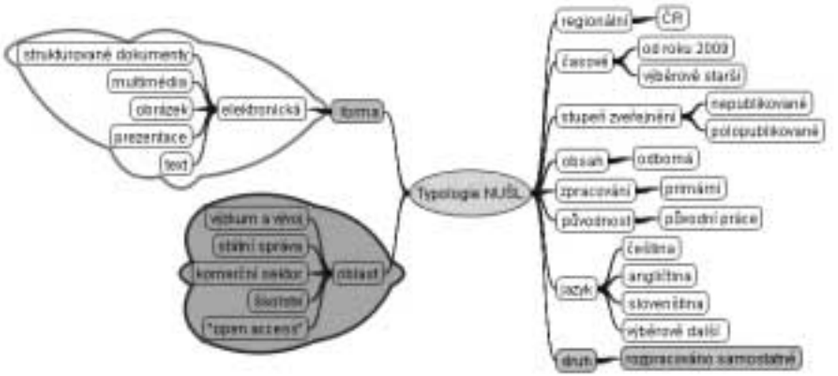

probíhají od roku 2008 do roku 2011. Jeho hlavním cílem je systematicky shromažďovat, dlouhodobě archivovat a zpřístupňovat odbornou šedou literaturu především z oblasti výzkumu a vývoje, státní správy a školství, ale i z komerčního sektoru a „open access“ na národní úrovni. Na podporu tohoto cíle NTK vytváří fungující síť partnerských organizací, funkční model a pilotní aplikaci. Dále na základě ověřené technologie a metod definovaných v rámci projektu vznikají doporučení a standardy pro další instituce, které se rozhodnou vytvářet digitální sbírky šedé literatury. Doporučení a standardy představují zejména doporučený metadatový formát, výměnné formáty a šablony, vzory licenčních modelů a řešené právní problematiky, metodiku ochrany, archivace a zpřístupňování digitálních dat.

Typologie NUŠL

Oblast sběru šedé literatury do NUŠL je definována v typologii, která je strukturována do více úrovní, aby mohla být lépe vyjádřena jednotlivá hlediska. Základní typologie znázorněná myšlenkovou mapou popisuje veškerá kritéria pro dokumenty, které jsou přijímány do NUŠL. Mezi základní kritéria patří sběr dokumentů v elektronické formě od roku 2009 a výběrově starších. Elektronickou formu představují především „digital born“ nebo digitali-

Obrázek č. 2: Typologie podle druhu dokumentu

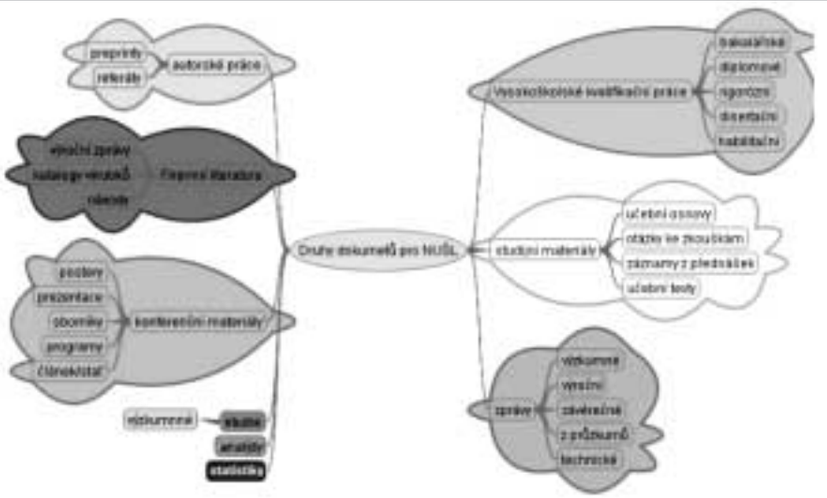

zované dokumenty. Co se týče bibliografických záznamů, jsou sbírány všechny dostupné záznamy o šedé literatuře v ČR bez omezení. Dodávky šedé literatury jsou zajišťovány od partnerských organizací z oblasti školství, výzkumu a vývoje, státní správy, komerčního sektoru a ověřených „open access“ zdrojů. Zařazována je šedá literatura, která vznikla v České republice, a jejíž obsah musí být původní a odborný. Preferovaný jazyk práce je český, anglický, slovenský a výběrově další evropské jazyky.

Ze základní typologie je dále rozpracována charakteristika druhu dokumentu, kde jsou základními skupinami vysokoškolské kvalifikační práce, studijní materiály, zprávy, autorské práce, firemní literatura, konferenční materiály a další. Jednotlivé skupiny již obsahují konkrétní druhy dokumentů. Předmětem projektu je též ověřit, které z druhů dokumentů budou početnější, a rozšířit tuto typologii o nové druhy dokumentů potřebné pro vědu a vzdělávání.

Centrální rozhraní NUŠL

Od konce roku 2009 je k dispozici centrální rozhraní NUŠL pro snadné vyhledávání šedé literatury v České republice. Do tohoto rozhraní se postupně připojují ústavy AV ČR, vysoké školy, grantové agentury a další. Pomocí tohoto rozhraní jsou zpřístupněna metadata a plné texty šedé literatury z oblasti vědy, výzkumu a vzdělávání. Centrální vyhledávací rozhraní obsahuje funkce Web 2.0 a poskytuje vizualizaci dat a kontextovou dynamickou navigaci, které se mění se zpřesňováním dotazu. Všechna propojení vznikají dynamicky na základě aktuálně sestaveného dotazu, a tak umožňují pracovat se souvislostmi mezi dokumenty. V letošním roce je centrální rozhraní NUŠL nominováno na **Cenu INFORUM 2010**.

Navigace představují textové filtry v levé části obrazovky – viz obrázek níže, kterými jsou *typ dokumentu*, *osoby*, *klíčová slova* a *jazyk*. Navigace typ dokumentu je strukturovaná do dvou úrovní, např. Konferenční materiály se dále dělí na Příspěvky, Sborníky a Prezentace. V této navigaci jsou zobrazeny všechny typy dokumentů v NUŠL. Navigace Osoby obsahuje jak autory dokumentů, tak další osoby spojené s tvorbou dokumentu, např. vedoucí práce u vysokoškolských kvalifikačních prací.

Obrázek č. 3: Centrální vyhledávací rozhraní NUŠL

Navigace Klíčová slova zahrnuje termíny v českém a anglickém jazyce. V navigacích Osoby a Klíčová slova jsou primárně zobrazeny čtyři termíny a maximálně 25 termínů. Navigace Jazyk poskytuje výběr všech jazyků. U jednotlivých položek v navigacích jsou vždy v závorce uvedené odpovídající počty záznamů, např. Sborníky (575). Počty záznamů v závorkách můžete vidět i u jednotlivých připojených zdrojových bází v horní liště. Zde vidíte, že zdroj NTK obsahuje 8999 záznamů, zdroj VŠE 16 420 záznamů atd. Na obrazovce se nachází ještě další pomůcka pro vyhledávání, kterou je časová osa. Na ní můžete vybrat buď konkrétní rok, nebo časové rozmezí. Výběr z časové osy je nutné vždy aktivovat tlačítkem Použít.

Dotaz lze sestavit postupným výběrem vyhledávacích kritérií z navigací nebo zadat text do vyhledávacího okénka; dále je opět možné výsledek zpřesňovat pomocí navigací, které se po každém zpřesnění mění a nabízejí jen možné varianty. Jakmile zadáte dotaz, objeví se v levé části nad navigacemi tzv. seznam omezení, která lze přidávat zpřesňováním dotazu a též je libovolně odstraňovat pouhým kliknutím myši.

Základní informace o dokumentu se dozvíte ve výpisu a podrobné informace včetně dostupnosti dokumentu se zobrazují postavením kurzoru na tuto ikonku . Název obsahuje aktivní odkaz do zdrojové databáze přímo na konkrétní záznam. Dostupnost dokumentu se pak řídí pravidly zdrojové báze.

V současné době jsou připojeny čtyři hlavní zdroje (NTK, VŠE, AV ČR a digitální repozitář) s více než 31 000 záznamy. Vyhledávání v centrálním rozhraní si můžete vyzkoušet na *www.nusl.cz*.

Webové stránky

V roce 2008 vznikly první české webové stránky plně se věnující šedé literatuře. Poskytují informace o šedé literatuře z tuzemska i ze světa, a to zejména k legislativě spojené s šedou literaturou v ČR, o informačních zdrojích šedé literatury, odkazují na portály podporující výzkum a vývoj ve vědě v ČR, informují o projektu NUŠL a zpřístupňují on-line sborník ze *Semináře ke zpřístupňování šedé literatury*. Pomocí webových stránek je podporována spolupráce NUŠL s producenty dat šedé literatury,

Obrázek č. 4: Náhled úvodní stránky webu NUŠL

jsou vytvořeny v aplikaci Media wiki, která podporuje sdílenou tvorbu obsahu v rámci pracovní skupiny a otevírání diskusních skupin k jednotlivým tématům i s účastí veřejnosti. Na stránkách jsou průběžně aktualizovány informace o projektu, zveřejňovány jeho výstupy a je zde vystavena lokální instalace digitálního repozitáře ke stažení; od roku 2009 mají svoji anglickou verzi, která je kopií verze české. Webové stránky NUŠL naleznete na adrese *http://nusl.techlib.cz/*.

Akce zaměřené na oblast šedé literatury

Od roku 2008 se každoročně pořádá *Seminář ke zpřístupňování šedé literatury* s cílem informovat a podporovat odbornou diskusi z oblasti šedé literatury. Témata na seminářích reflektují aktuální řešenou problematiku související s šedou literaturu jak v ČR, tak v zahraničí, jako je stav systémů pro šedou literaturu v tuzemsku i ve světě, formáty, standardy pro dlouhodobé archivování, standardizace pro popis a výměnu zdrojů, autorská práva, perzistentní identifikátory a další. Semináře jsou pořádány česko-anglicky s anglickým sborníkem. Důvodem je snaha přiblížit se zahraniční komunitě šedé literatury, která je prozatím velice malá a každý výstup ve všem srozumitelném jazyce je tedy velmi cenný. První dva ročníky semináře byly pořádány na půdě Vysokého učení technického v Brně. V letošním roce se bude seminář konat v NTK v Praze. Všechny prezentace a plné texty přednášek jsou k dispozici v online sborníku *http://nusl. techlib.cz/sbornik/*.

PETRA PEJŠOVÁ > petra.pejsova@techlib.cz

POZVÁNKA NA KONFERENCI

GL 12

TWELFTH INTERNATIONAL CONFERENCE ON GREY LITERATURE

National Technical Library (hereafter referred to as "NTL") is central professional library open to public, which offers unique collection of 250 thousand publications freely accessible in open circulation. Its holdings form the largest collection of Czech and foreign documents from technology and applied natural sciences as well as associated social sciences. It contains total of 1,2 Mil. volumes of books, journals and newspapers, theses, reports, standards, and trade literature in both printed and electronic forms. Besides its own collection, parts of Central Library of CTU in Prague and Central Library of ICT holdings are accessible in NTL.

Held in the National Technical Library in Prague, Czech Republic, on December 6 – 7, 2010.

As corresponds to its statutes the NTL runs – among others – the project of building the **National Repository of Grey Literature**. The project aims at gathering metadata and possibly full texts of grey documents in the field of education, science and research. The NTL supports an education in the field of grey literature through annual seminars in the Czech Republic.

NTK

Národní technická knihovna
National Technical Library

For the latest news on GL12 or National Repository of Grey Literature, visit our Web site at **http://nrgl.techlib.cz/**

NA ZÁVĚR TEDY NABÍZÍM NĚKOLIK POZVÁNEK:

- **Prezentace Národního úložiště šedé literatury na konferenci INFORUM 2010** se uskuteční 26. května 2010 na VŠE v Praze v sekci Informační zdroje 3 krát jinak.
- **Twelfth International Conference on Grey Literature** pořádaná 6.–7. prosince 2010 v NTK. Celosvětové setkání mezinárodní komunity pro šedou literaturu, letošní ročník bude zaměřen na témata spojená s transparentností šedé literatury a jejího bezproblémového propojení s procesy výzkumu, autorství, publikování, indexace a jejího využívání ve znalostní společnosti.
- **Třetí ročník Semináře ke zpřístupňování šedé literatury** proběhne 8. prosince 2010 v NTK a bude rozvíjet témata z předchozích ročníků, především technické řešení sběru a zpřístupnění digitálních sbírek šedé literatury s důrazem na budování partnerské sítě.

Pilotní Březen – měsíc čtenářů

Ve dnech 1. až 31. března 2010 se v celé České republice uskutečnil první ročník Března – měsíce čtenářů (BMČ). Tuto novou akci vyhlásil Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR a připojilo se k ní na 370 knihoven. Pilotní projekt navázal na Březen – měsíc knihy (akce druhé poloviny 20. století) a Březen – měsíc internetu (akce posledních let), které probíhaly vždy s významnou účastí knihoven.

Aktivity knihoven se ubíraly třemi směry. Prvním cílem bylo zmapovat situaci v oblasti reálného ne/čtenářství v ČR a zjistit, proč „k nám" čtenáři nechodí. Průzkumy se měly obracet speciálně k lidem, kteří buď nečtou (a zjistit proč), nebo k osobám, které čtou, ale nechodí do knihovny (a také zjistit proč). Průzkumy měly přinést informace o tom, co čtenářům/neuživatelům v knihovně chybí, o procentu nečtenářů v populaci, eventuálně o možnostech toto číslo měnit. **Průzkum čtenářů, kteří nechodí do knihoven, uspořádalo 158 knihoven z celkem 370 přihlášených.** Knihovny se formou anket ptaly, proč lidé nechodí do knihovny, co tam čtenáři postrádají a jaké služby jim mohou nabídnout. V některých obcích probíhala anketa ve spolupráci s místní školou nebo na stránkách regionálního tisku.

Knihovna Moravské galerie v Brně zjišťovala, proč mladí lidé preferují virtuální návštěvy knihovny a komunikaci prostřednictvím komunitních sítí, například Facebooku. Mnoho knihoven nabídlo čtenářům, aby doporučili knihy, které postrádají ve své veřejné knihovně, a tyto knihy budou zakoupeny. Desítky knihoven využily Březen – měsíc čtenářů k získávání nových uživatelů formou odpuštění registračního poplatku, některé knihovny uspořádaly anketu o nejlepšího čtenáře, který dostal od knihovny dárek.

Městská knihovna Černošice zorganizovala knihovnickou tombolu pro mladé čtenáře, desítky knihoven vyzývaly dětské čtenáře, aby přivedli do knihovny své kamarády, a pořádaly různé akce pro děti. **Městská knihovna a infocentrum Smržovka** uspořádala průzkum spokojenosti nejen s českou, ale i zahraniční literaturou; spokojenost čtenářů s nabídkou periodik zkoumala například **Městská knihovna Polička**. **Informační centrum s knihovnou Střední školy teleinformatiky v Ostravě** připravilo průzkum pro středoškoláky zaměřený na měnící se postoje a preference od knihy k zábavnému i odbornému časopisu v závislosti na sebevzdělávání, financích a nedostatku volného času. **Obecní knihovna Kněžmost** připravila na březen zajímavou nabídku – registrovaný čtenář měl možnost v tomto měsíci přivést do knihovny nečtenáře, kterému vysvětlí systém výpůjčky a nabídne k jejímu vyzkoušení svou registraci, oběma pak bude nabídnuta registrace na rok zdarma. **Městská knihovna Louny** spolupracovala se studenty – dobrovolníky, kteří chodili po městě a oslovovali chodce. Nečtenářům kladli otázky „proč nechodí do knihovny, jakou by navrhli knihovně změnu" atd.

Regionální knihovna Karviná nachystala dotazníky ke zjištění informačních potřeb uživatelů: *Čteme–Nečteme?* – dotazy pro registrované čtenáře i neregistrované návštěvníky Střediska knihovnických a informačních služeb Karviná–Ráj a *Deset důvodů proč (ne)jsem čtenářem* – dotazník pro malé i velké návštěvníky SKIS Karviná–Hranice. Informační oddělení připravilo anketu *Zvukovka na přání*, v níž zjišťovali, kterou audioknihu by si uživatelé rádi poslechli, další byla anketa *Kdo vede v naučné literatuře* – hledání nejžádanějšího autora na-

učné literatury z fondu Informačního oddělení atd. Originální název ankety *Všechno, co jste kdy chtěli najít v knihovně, ale báli jste se zeptat* zvolila **Místní knihovna Lednice.** Čtenáři vyplňovali dotazník v tištěné i elektronické podobě na téma, jaké autory, žánry, náměty i konkrétní tituly by chtěli mít k dispozici v knihovně. Odpovědi budou inspirací pro další nákupy knih. V současné době knihovny své ankety a průzkumy vyhodnocují, a pokud nám výsledky poskytnou, uveřejníme je na webových stránkách Svazu knihovníků a informačních pracovníků pod odkazem věnovaným Březnu – měsíci čtenářů 2010 *http://skip.nkp.cz/akcBMC2010.htm*, kde mohou být inspirací pro činnost dalších knihoven.

Druhou aktivitou knihoven byl již třetí ročník akce na propagaci čtení s názvem **Týden čtení aneb „Čtení sluší každému“**. SKIP chtěl po roce s *Knihou mého srdce* opět všem připomenout četbu a čtenářství. Propojit čtenáře, organizace a instituce zabývající se četbou a čtenářstvím ve společné mediální kampani a dát o sobě vědět: *ano, čteme a je nás stále hodně!* Čtenými autory pro Týden čtení 2010 byli především **K. H. Mácha** a **F. Hrubín**, jejichž významná výročí narození si letos připomínáme. **Do aktivního čtení se zapojilo 227 knihoven** s různými formami propagace četby a knih. Děti četly seniorům a naopak, zdraví nemocným, pořádaly se soutěže v rychločtení, non-stop čtení, četlo se v netradičních místech a hodinách. Desítky knihoven se připojily k celostátní kampani **Celé Česko čte dětem**, v **Městské knihovně Nová Včelnice** se četlo na polštářích, hororové čtení v kupoli knihovny uspořádali v **Knihovně BBB v Uherském Hradišti**. V mnoha knihovnách četly babičky dětem, ale v Městské knihovně v Praze četla představitelka *Babičky* v Národním divadle herečka Vlasta Chramostová.

Zajímavé akce připravila již tradičně **Masarykova veřejná knihovna Vsetín**: *K. H. Mácha* – interaktivní program pro 9. třídy ZŠ, *Čtení sluší každému* pro 1. stupeň ZŠ, *Skládám básně, je mně krásně aneb hra na básníky* – beseda pro 1. stupeň ZŠ, *Čtu, čteš, čteme* – společné čtení se studenty Masarykova gymnázia Vsetín, *To si přečti* – děti doporučují četbu dětem atd. **Městská knihovna Sezemice** zorganizovala pro mladé čtenáře půlnoční čtení na hřbitově s žáky šestých ročníků. Žáci četli své vlastní strašidelné příběhy. Většina knihoven propojila čtení s besedami o knihách a spisovatelích, promítaly se filmy natočené podle literárních předloh a malovaly se obrázky na motivy přečtených knih.

V **Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě** četl populární herec Pavel Liška básně Evy Kotarbové. Některé knihovny se vrátily ještě k četbě knih, které se umístily na předních pozicích v loňské anketě **Kniha mého srdce**. V **Knihovně Kroměřížska** proběhl křest knihy regionální autorky Kláry Janečkové spolu s povídáním a autogramiádou. Další zajímavou akcí byly *Lovy beze zbraní s Jaromírem Tomečkem* – beseda pro žáky kroměřížských ZŠ na téma myslivost na jaře spojená se vzpomínkou na tohoto kroměřížského rodáka.

Desítky knihoven využily BMČ 2010 k propagaci portálů Kabinetu informačních studií a knihovnictví MU Brno – **Bibliohelp** *http://www.bibliohelp.cz/* a **Čtesyrád** *http://www.ctesyrad.cz/*.

V **Městské knihovně Chodov** četli knihovníci seniorům detektivky, zaměstnaným ženám se četlo v jistebnické knihovně. V Letovicích se pokusili překonat rekord v počtu dětí čtoucích nahlas během jednoho týdne. Desítky knihovníků četly v nemocnicích, hospicích, domovech mládeže a domovech pro seniory. **Městská knihovna Český Těšín** připravila *Literární kavárnu nejen pro seniory* – posezení u kávy s knihou, dále akci pro veřejnost *Minuta smíchu = hodina života aneb přijďte si do knihovny prodloužit život* – čtení a poslech audioknih a ještě *Veselé předčítání nejen pro MŠ*. **Městská knihovna Slavičín** lákala celou rodinu na program *Tátové, mámy, čtěte a malujte s námi* – III. ročník setkání rodičů a předškoláčků v knihovně. Připraveno bylo také *Čtení bez mučení* – literární pásmo složené z úryvků oblíbených žánrů pro děti a mládež. **Městská knihovna Znojmo** opakovala svoji populární *Noc s Boccaciem* a *Čtení sluší každému aneb z uzlíčku babičky knihovničky* – čtení z knih Aloise Mikulky *Lupiči a policajti* a *Dvanáct usmívajících se ježibab*, nechyběla dopoledne pro školy *Týden čtení – rychločtení, čapíčtení, jógočtení, pohodačtení*.

V knihovnách se dále vyráběly knižní záložky, četlo se i v čekárně na nádraží, ve věži kostela a všichni se připravovali na **Noc s Andersenem**.

Třetím letošním cílem bylo představit nové aktivity knihoven. Městská knihovna v Praze prezentovala veřejnosti práci se čtečkami e-knih, stahování knih do mobilů a seznámení s jejich různými formáty. Desítky knihoven zavedly donášku knih domů pro seniory a handicapované čtenáře, zpřístupnily nové informační databáze, propagovaly nové audioknihy a další speciální dokumenty knihoven. **Městská knihovna Svatopluka Čecha v Pečkách** zahájila prodej vstupenek Ticketpro, Ticketportál, Ticket Art na koncerty, do divadel a na sportovní utkání. **Městská knihovna Kutná Hora** instalovala před budovu knihovny samoobslužný box Herbie – *Vrať si svou knihu sám*. **Krajská vědecká knihovna v Liberci** zavedla výpůjčky brýlí a deštníků.

Pouze 127 knihoven zaregistrovalo nové aktivity pro své uživatele, ale většinou se jednalo o dnes již běžné služby knihoven – např. spuštění on-line katalogu, zasílání informací čtenářům e-mailem, internetová školička apod. V oblasti zavádění nových služeb mají knihovny velké možnosti, pokud je ovšem nenecháme jiným organizacím, které nabízejí také vzdělávací a volnočasové aktivity. Uvidíme v příštím ročníku Března – měsíce čtenářů 2011.

ROMAN GIEBISCH > Roman.Giebisch@nkp.cz

Malá mozaika Noci s Andersenem 2010

Když jsme v pondělí 29. března otevřeli v redakci e-mailovou schránku, začaly se na nás „sypat“ z andersenovské konference zprávy, jejichž počet se nám zdál nekonečný. Při čtení mnoha z nich jsme tak trochu záviděli všem, kteří se této jubilejní desáté pohádkové noci zúčastnili. Některým se to poštěstilo poprvé, jako například jedenácti dětem, které nocovaly v knihovně ve Vřesině, stejnému počtu spáčů ve Školním informačním centru ZŠ v Ostravě-Hrabůvce či šesti nocležníkům v knihovně v Dobřanech. Byla však i místa, kde se z různých důvodů spát nemohlo, přesto kouzlo knih pánů Andersena a Hrubína zasáhlo i tam. Třeba jako v havířovské pobočce na Podlesí, kde se v podvečer alespoň soutěžilo, v Městské knihovně ve Slavonicích bylo zase pro děti připraveno Odpoledne s Andersenem.

Ovšem o tom, co a jak o andersenovské noci probíhalo, mají bezesporu nejdokonalejší přehled v „řídícím centru“ – v Knihovně B. B. Buchlovana v Uherském Hradišti – kam se sbíhají informační nitky ze všech koutů naší země, ale i zpoza hranic. Tam je každý rok pečlivě zpracují a knihovnické obci rozešlou zakladatelky projektu Noc s Andersenem – knihovnice Mirka Čápová a Hana Hanáčková. Letos si mimořádně pospíšily, proto z jejich obsáhlé zprávy (samozřejmě se svolením autorek) vybíráme část základních informací. Dalšími kamínky do mozaiky obrazu desáté Noci s Andersenem, jež se v redakci pokoušíme sestavit, je několik zajímavých příspěvků zaslaných do konference Andersen v průběhu Noci a také články z rožmitálské a chodovské knihovny, které nám jejich autorky zaslaly.

Uvědomujeme si, že postihnout tuto jedinečnou akci originálním způsobem v celé její šíři a pestrobarevnosti není v našich možnostech. Přinášíme tedy alespoň zlomek (ovlivněn samozřejmě subjektivitou) toho, co dnes Noc s Andersenem pro mnoho dětí představuje.

Došlo z „řídícího centra“

Noc s Andersenem je jednou z akcí, kterou české knihovny a další do projektu zapojené instituce ve střední Evropě chtějí povzbudit zájem dětí o čtení, jež je v dnešním způsobu života Popelkou – knihy soupeří s mnoha akč-

ními lákadly i vysedáváním před televizní obrazovkou či počítačovými monitory. Laická i odborná veřejnost často konstatuje, že dnešní děti nečtou. Bylo provedeno mnoho výzkumů dětského čtenářství s alarmujícími výsledky, ale jen málokterý z nich radí, jak ze začarovaného kruhu ven. Víme, že existuje docela jednoduchá cesta: dát dětem osobní příklad a ukázat jim, že číst je veliké dobrodružství.

Akci k podpoře dětského čtenářství uspořádal letos již podesáté Klub dětských knihoven SKIP, Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR a Spolok slovenských knihovníkov. Přípravy na jubilejní ročník začaly už vloni, ihned po ukončení devátého ročníku pohádkového čtení se hlásila a vyplňovala registrační formulář řada knihoven a škol. Malíř a ilustrátor Jiří Fixl pro další ročník namaloval Hanse Christiana v širokém plášti a obrázek posloužil jako zvací plakátek i ilustrace k pohlednici s verši Josefa Bruknera. Pohlednice určené jako malý dáreček pro každého malého spáče jsme rozeslali do 905 řádně evidovaných míst střední Evropy spolu s velikým plakátem z dílny Filipa Heyduka a graphic design studia Heyduk, Musil & Strnad, drobnými dárečky, náramky *www.stopnasilinadetech.cz*, samolepkami s logem medvídka i s obrázkem a básničkou Jiřího Fixla.

Letošní společnou soutěž s nakladatelstvím Paseka vymyslela ilustrátorka Galina Miklínová a básník Pavel Šrut, portál Čítárny připravil jako koláž záložku s mottem Lichožroutů a Andersena. Záludnou soutěžní otázku rozeslal i Čtisibrýl Ušatý z Národní knihovny ČR (pozn. red.: letos se ji dokonce nepodařilo nikomu rozluštit!), soutěže pro děti po celý týden probíhaly na portálu KidsLand.cz. I letos nocující děti mohly posílat hlasy do ankety SUK Čteme všichni 2009 a už víme, že Cenu nočních spáčů v ní získala kniha Renaty Štulcové *Růže a krokvice*. Pro slovenské děti soutěž uspořádalo vydavatelství Slovart. Pětihodinový večerní maraton sledovali čeští i slovenští posluchači stanic Český rozhlas 2 Praha a Rádio Slovensko. Společným mostem účastníků Noci se staly nové webové stránky *www.nocsandersenem.cz* s náměty, aktualitami, s přehledem všech registrovaných míst i s možností vkládání fotografií, videozáznamů i chatu.

Dnes už víme, že se Noc s Andersenem udála přesně v 905 místech Čech, Moravy, Slovenska, Slovinska a Polska, že ji zažilo 31 256 dětí, k nimž musíme připočíst 9984 dospělých knihovníků, učitelů, herců, starostů, primátorů, policistů, hasičů, kastelánů, vedoucích, skautů, pionýrů, lékařů, veterinářů, ohněstrůjců, správců, školníků, kuchařek, pekařů, hvězdářů, ilustrátorů i spisovatelů. Ti všichni se letos obzvláště snažili a připravili pro děti báječný program na celou noc ...

... Do knihoven a škol dorazila celá řada osobností, zpěváků, herců, ilustrátorů, spisovatelů, například Erik Ondrejička, Margita Vaničková, Iva Vávrová, Iva Hlaváčková, Lucie Seifertová i Pancho, Renata Štulcová, Peter Glocko, Jiří Fixl s manželkou, Ján Navrátil, Michal Pavlovič, Petra Braunová, Lukáš Hejlík a Alan Novotný, jezdec na historických kolech Josef Zimovčák, ... ale třeba také Mahulena Regálová z Národní knihovny, bájný jednorožec z Waldenberga, František Kvíz, dětský herec ze seriálu Ulice Josef Navrátil, slovenská superstar Miro Jaroš, Sabina Laurinová se svým otcem režisérem Františkem Laurinem, Lucie Kaletová, Otakar Brousek st., Milena Steinmasslová, Vítězslava Klimtová a další a další...

... Letošní nocování bylo ve znamení oslav 5. narozenin našeho pohádkovníku – Fabularius Anderseni, a jak se dočítáme ze zpráv a zpráviček, zasazeno bylo mnoho nových stromků, kterými ožije náš pomyslný pohádkový les. Sečtením všech nových sazenic i stávajících rostoucích stromků za pět let trvání této tradice je to les čítající minimálně 1779 exemplářů, o které se děti pravidelně starají, zalévají je, chodí k nim číst pohádky. A nemusí to být jen živé stromy, fantazie do knihoven a škol zasela i semínka keramických, dřevěných i papírových pohádkovníků ...

... Součástí Noci s Andersenem byl také pokus ZŠ Kuřim o zápis do České knihy rekordů *O nejdelší pletenou punčochu pro Pipi*. Dětem a rodičům se ji podařilo uplést v délce 406 metrů, čímž vytvořili český rekord a budou do České knihy rekordů zapsáni ...

Příští 11. společná Noc s Andersenem proběhne v pátek 1. dubna 2011 a není to prý Apríl!

Knihovna Pohořelice *(27. 3. v 01:12)*

Dnešní noc začala pro nás velice brzy, neboť první děti přišly již ve 14.00, o půl třetí jsme vyráželi na autobus do Rajhradu. Navštívili jsme Památník písemnictví na Moravě. Zde jsme obdivovali staré knihy, různé typy písma a hlavně velký hlavní sál knihovny, který se dětem velmi líbil. Domů jsme se vrátili kolem páté hodiny, každý si nachystal svůj pelíšek a šli jsme pro pizzu. Po večeři začal další program – děti měly za úkol napsat své jméno pomocí krásných písem (hra na středověké písaře), potom hledaly po knihovně kešky s různými úkoly, povídali jsme si o F. Hrubínovi, četli ukázky z jeho knih, soutěžili jsme, spojovali různé obrázky a hádali názvy pohádek a básniček. Děti si nakonec vybraly pohádku F. Hrubína, kterou zahrály (všem družstvům se to povedlo). Na závěr noci jsme skládali velké obrázky našich hradů. Máme 17 spáčů, jsme na ně dvě knihovnice a jedna studentka.

Městská knihovna v Lokti

(27. 3. v 05:17)

V Lokti už je vystaráno. Království Librínie se za pár hodin zase na rok zavře. Teď za kuropění žije už dechem 19 spáčů. Klobouk před nimi dolů! Nebylo věru jednoduché najít během roku cestu ke dveřím Librínie! Ten, kdo si začátkem školního roku vyzvedl čtenářský pas, se k nim musel doslova pročíst. *Hlupýš*, *Deník malého poseroutky*, *Šišatý švec a Myšut, Matylda, Mikulášovy patálie* a další a další tituly byly obsaženy v pase. Knihovnice, jako strážkyně dveří, se nedaly ošidit. Záludnými otázkami testovaly, zda knihy byly skutečně přečteny. Teprve potom do pasu vlepily „vyčtenou“ známku v podobě obálky té které knihy. Královna své poddané přivítala na počátku večera za zvuků slavnostní znělky s celým svým dvorem: ministryní informatiky, ministryní kultury, ministryní výchovy – t. č. královskou kojnou a nejoblíbenější ministryní výživy. V režii posledně jmenované se odehrála královská večeře, zakončená lívancovými hody. Než ale jídlo otupilo mysl, ve vědomostním klání získalo titul MUDr.C šest nocležníků. Mohou ho užívat po celý rok před svým jménem. Bránice všem rozvibroval potulný komediant Viktor Braunreiter. Sehrál skvostný neznámý divadelní kus *O veliké řepě*. Zašlým listem ze staré loketské kroniky začalo pátrání po stopách Karla Hussa, posledního chebského kata a po jeho čaji dlouhověkosti. Prohledávala se temná zákoutí města, pomůckou při tom byl nalezený katův deník a mapa. Jak přívětivá se zdála Librínie po nočním trmácení v chladu a dešti! Čaj z bylin trhaných na nedalekém šibeničním vrchu si nakonec ponese domů každý. Nebude vědět hned, zda mu voňavé byliny prodlouží život, ale už teď ví, že bude klepat příští rok na dveře království.

(Zaznamenala ministryně kultury – Marcela)

Městská knihovna Hradec nad Moravicí

(27. 3. v 08:30)

Noci s Andersenem se účastníme od roku 2005, součástí letošní akce je výstava věnovaná všem předešlým Nocím. Teď se jí účastnilo 12 dětí od 2 do 10 let a 8 dospělých. Stejně jako v minulých letech jsme navštívili hradecký zámek. S laskavým svolením zámeckého kastelána jsme tentokrát v podvečerních hodinách probádali podzemí zámku a pak jsme v zámeckém parku hledali poklad. Po návratu se všichni zúčastnili velikonoční dílny probíhající v prostorách budovy, vytvořili si velikonoční ozdoby a namalovali kraslice. Nezapomněli jsme zasadit pohádkový strom, ozdobit jej kraslicemi a převlečeni do postaviček z pohádek jsme si u sázení stromu zazpívali a zarecitovali básničky Františka Hrubína. Pořadatelé velikonoční dílny zůstali s námi i po ukončení

Foto archiv knihovny

své akce a strávili jsme spolu příjemný večer. Bez hrůzostrašné noční stezky odvahy si již děti nedovedou Noc s Andersenem představit. Ti, kteří se zúčastnili nocování v minulých letech, předávali své zkušenosti a rady těm současným. Přestože se některé děti bály, všechny statečně plnily úkoly a nenechaly se odradit ani strašidly. Pozdě v noci se děti střídaly ve čtení pohádky Františka Hrubína *O Nosáčovi* a ještě dlouho si ve svých pelíškách mezi regály s knihami vyprávěly dojmy a zážitky. V sobotu ráno dětští účastníci dostali diplom a drobné upomínkové dárky a s přáním opakování této kouzelné noci se všichni rozloučili.

(Zaznamenala Alena Žampová)

Městská knihovna Plasy

(27. 3. v 09:30)

Navštívili jsme místní hasičskou zbrojnici, kde nám ochotní hasiči ukázali hasičská auta a vyprávěli o své práci. Pak jsme si dali večeři (buřty na ohni) a jelikož nás překvapila náhlá průtrž mračen, přesunuli jsme se urychleně do knihovny. Chvíli jsme si četli strašidelné příběhy a pak se pustili do výzdoby andersenovských šanonů. Následovala další ukázka strašidelné literatury a po ní noční stezka plná živých strašidel. Výsledkem cesty bylo získání mapy pokladu, který byl vzápětí objeven a snězen. Jako další aktivita byla připravena opět živá hra Člověče nezlob se. A pro změnu něco pro dětské jazýčky – soutěž v jazykolamech. Celým večerem nás provázely pohádkové postavy, které děti musely poznat a nakonec zařadit do správných pohádek. Pak už jenom večerní hygiena, rozbalení spacáků a hup do nich! Ještě krátká pohádka na usnutí a konečně klid. Ráno snídaně, rozdání cen a diplomů a slib, že se příští rok sejdeme opět. V knihovně letos nocovalo 16 dětí, čtyři dorostenci, pět dospěláků a jeden externí host – redaktorka z místních novin.

Školní družina ZŠ s polským jazykem v Českém Těšíně

(27. 3. ve 14:59)

U nás proběhla už šestá Noc s Andersenem, letos se jí účastnilo 17 dětí. Začali jsme společným vytvořením nápisu, každé dítě si pak vybralo z nabídky naší družinové knihovničky jednu knížku, s níž strávilo celou noc. Jako záložku do knihy si děti vyrobily usměvavé strašidýlko. Pak následoval výběr kapitoly, podle které zbytek dětí poznal, o jakou pohádku se jedná. Když se všechny vystřídaly ve čtení, následovala večeře. Děti byly také prvními diváky dvou pohádek, které pro ně připravili kamarádi z dramatického kroužku působícího na naší škole. Následovala soutěž po stopách pana Andersena. Pak si děti složily jeho portrét, který byl rozstříhaný jako puzzle, a už se chystaly na noční vycházku do hvězdárny. Tam se jim opravdu líbilo, i když jsme cestou bojovali s ohromným větrem. Ten nám ale rozfoukal mraky, a tak děti viděly nejen Měsíc, ale i Saturn s prstencem. Pro ty nejmenší to byl kouzelný zážitek. Bohužel nám tentýž vítr potrhal cestou zpátky lampiony. No, co se dá dělat! Po návratu následovalo čtení básniček a pak čekala na děti stezka odvahy. Bloudily po ztemnělých školních chodbách, slyšely strašidelné zvuky a bály se tak, že se některé odmítaly pustit rukou vychovatelek. Takto doputovaly do školní knihovny, kam za nimi přišel duch pana Andersena. Otevřel jim rychlé špunty a děti tak završily svoji kouzelnou noc. Vrátily se do družiny, zavrtaly se do spacáků, ale spát se jim ještě nechtělo, tak se dívaly na videu na pohádku *O Sněhurce*. Pohádka skončila a někteří si vydrželi povídat o svých zážitcích ještě hodně dlouho... Tak skončila naše šestá noc a rodiče si ráno přišli pro unavené, ale ŠŤASTNÉ DĚTI! Nocležníci dostali památeční list, portrét pana Andersena a také malého plyšáka, aby jim tuto noc ještě dlouho připomínal. My dospělí, kteří jsme to celé připravili, jsme si sedli společně ke kafíčku, zhodnotili, jak se všechno povedlo, a už se začínáme připravovat na příští rok!

(Zaznamenala Lucyna Waszková)

Základní škola Prosetín *(27. 3. v 18:42)*

Naše nocování zahájila znělka, která přilákala i samotného pana Andersena a odstartovala nabitý program. Nejprve se nám představilo divadélko horeckých dětí s pohádkou *Princezna Koloběžka I.* Malí i ti o něco větší herci byli prostě úžasní! Poté ředitel Památníku Lidice Milouš Červencl uvedl dalšího vzácného hosta, herce pražského Vinohradského divadla Otakara Brouska st., který nám svým podmanivým hlasem přednesl dětská literární dílka *Sedmikrásky* a *Červený korálek*. Další část večera byla akčnější, děti si zasoutěžily při hře *Knihy a jejich autoři*, nejlepší čtenáři letošního roku si odnesli hodnotné knižní odměny a zasadili jsme dva pohádkovníky, které jsou stěžejní pro nově vyhlášenou čtenářskou soutěž mezi třídami. Prvňáčci byli po složení slavnostního slibu pasováni Rytířem devátého řádu na nové čtenáře. Další soutěže probíhaly na diskotéce, během níž se nocležníci jeden po druhém vydávali na noční stezku odvahy. Na závěr se dlouho do noci zpívalo při kytaře. Andersenovská noc se nám skvěle vydařila, kouzelné zážitky si domů odneslo 87 dětských nocležníků (od 1. do 9. třídy), 13 učitelů a paní kuchařka.

(Zaznamenala Ivana Volfová)

Noční řádění v rožmitálské knihovně

V pátek 26. března se konala v rožmitálské knihovně další Noc s Andersenem, kterou jsme nazvali *Strašidla, hejbejte se aneb Noční řádění v knihovně*.

Přihlášeno bylo celkem 26 dětí (bohužel jsme z kapacitních důvodů nemohli vzít víc, i když zájem byl velký), ale zúčastnilo se jich jen 22 a čtyři dospělí (dvě knihovnice, skalní čtenář Petr Setvín a studentka knihovnické školy Verča Morová). Zbývající odradila silná bouřka a výpadky elektrické energie. Počasí nám nepřálo ani v průběhu noci. Pro děti byla připravena půlnoční stezka odvahy, kterou pro silný vítr a déšť nebylo možné absolvovat. Proto jsme stezku přesunuli k zámku a děti absolvovaly její krátkou verzi.

Foto archiv knihovny

Foto archiv knihovny

A jaký byl další program? Od sedmi do osmi hodin večer jsme soutěžili. Děti byly rozděleny podle věku a tak i řešily různé kvizy. Mohly si vzájemně pomáhat, vyhledávat informace v knihách či na internetu. Poté kdo chtěl, mohl si vyrobit masku na soutěž Miss strašidlo. Většina dětí byla již z domova vybavena pěknými kostýmy. Od osmi do zhruba deseti hodin proběhla zmíněná soutěž, bojovalo se v ní ve čtyřech disciplínách – představení, módní přehlídka, volná disciplína a rozhovor s porotou. Bylo moc těžké vybrat jen jedno strašidlo. Nakonec vyhrála Jaruška Hajníková alias čarodějka. Miss sympatie získal Tomáš Belka jako Fredy Kruger. Jeho maska nahnala strach každému. Ostatní strašidla jsou zdokumentovaná na fotce. Někteří soutěžit nechtěli, tak v roli diváků fandili svým favoritům.

Od deseti do půlnoci jsme prezentovali knihy o upírech a dalších strašidelných bytostech, hráli jsme hry – Hádej, kdo jsem, pantomimu, na slepého spisovatele a další. Také jsme četli strašidelné příběhy z časopisů a hledali ztracenou knihu. Noční stezka se nám kvůli počasí nepovedla, ale i tak se děti bavily, když u zámku luštily křížovku a hledaly ztracený poklad.

Když jsme se vrátili do knihovny a rozdělili jsme poklad, který byl nalezen pod zámeckou bránou, pokračovali jsme v soutěžích, ve čtení

a také v surfování na internetu. Některé děti navázaly kontakt s ostatními spáči z různých končin naší vlasti a dokonce i se slovenskými a polskými dětmi. Od druhé do třetí hodiny nad ránem byla dobrovolná večerka, ale ve tři už byla povinná. Někomu se ale spát ještě nechtělo, tak opravdový klid nastal až ve čtyři ráno. Nepomohlo ani to, že jsme vyhlásili soutěž *Šípková Růženka*, kdo dřív usne, ten vyhraje. Vítězkou se stala Míša Zlatohlávková, která usnula opravdu jako první.

Ráno jsme vstávali v sedm a po společné snídani jsme vyhodnotili všechny soutěže, rozdali všem drobné ceny, záložky, pamětní list s Knižním permonem a pak se rozloučili. Společná noc končila v sobotu ráno v osm hodin.

Děti se vracely domů plné dojmů, ale taky unavené. I přes nepřízeň počasí se Noc vydařila. Děkujeme ještě jednou za pomoc Verče Morové a Petru Setvínovi.

DANA SÚLOVCOVÁ

Loni a letos v chodovské knihovně

Tak už je to rok od mé první Noci s Andersenem... Rok od doby, kdy jsem coby knihovnice začátečnice dychtivě, ale přece jenom s obavami z neznámého, sledovala děti přicházející do knihovny v Chodově, aby zde strávily noc ve společnosti knih. Je to rok, ale mám pocit, jako by to bylo dnes. Čím to je? Asi tím, že kolem mě opět proudí zástupy dětí, které jsou stejně jako loni plny očekávání, co je během této noci v knihovně čeká? Nebo tím, že jsou knihovnice, knihovníci a ostatní pomocníci zase plni napětí, zda se dětem bude jimi připravený program líbit? Vždyť to nemůže být stejné.

Loni děti za pomoci knihovnic plnily úkoly týkající se života a díla Leonarda da Vinciho. Letos na nás čeká noc plná básniček a pohádek Františka Hrubína. Jiné jsou i děti, které budou letos v knihovně spát. Jiné je i složení nocujících dospěláků. Loni děti ve skupinách během noci na jednotlivých stanovištích sbíraly indicie, které jim měly pomoci vyluštit kryptogram, aby se tak dostaly k Vinciho pokladu. Letos družstva na stanovištích sbírala nápovědy, které jim měly pomoci vyluštit hádanky Františka Hrubína, kromě toho ještě během noci luštily kvíz týkající se života a díla tohoto slavného spisovatele. Posledním úkolem každého družstva bylo připravit si divadelní představení včetně výroby loutek na motivy Hrubínových pohádek. Dvě vystoupení se odehrála večer a dvě ráno. To, jakou pohádku a kdy ji budou hrát, si kapitáni jednotlivých družstev vylosovali během úvodního seznámení.

Foto archiv knihovny

Loni na děti ve sklepě knihovny čekala hrůzu budící strašidla. Letos na ně čekalo Peklo plné čertů, kteří jim dávali pohádkové úkoly, jako například odhadnout půl kila soli pro Marušku, přebrat fazole, čočku a rýži Popelce, najít Princezničce korále nebo správně pojmenovat sedm trpaslíků u Sněhurčiny rakve. Loni chat „frčel“ od začátku plnění úkolů. Letos se nám ho díky silnému větru podařilo zprovoznit až v jejich polovině. Loni byla půlnočním překvapením návštěva kostela sv. Vavřince. Letos jím mělo být vypuštění lampiónu štěstí. Největší překvapení to však bylo pro knihovníky, protože kvůli silnému větru a dešti k vypuštění lampiónu nedošlo. Děti však o překvapení nepřišly, čekalo na ně totiž scénické čtení *Ztraceni v čase* z projektu LiStOVáNí. Loni bylo pro anderseny a andersenky připraveno představení *Lililinda*, v němž vystoupil autor tohoto projektu Lukáš Hejlík se svou kolegyní Lenkou Janíkovou. Letos přijel s Alanem Novotným a autorkou knihy *Ztraceni v čase* Petrou Braunovou, která v představení sama účinkovala.

LiStOVáNí mělo obrovský úspěch. Jeho absolutním vrcholem byl přídavek, v němž Lukáš a Alan naučili děti tanec z představení *Kvak a Žbluňk*. Po společném focení se všemi účinkujícími už nadšení dětí neznalo mezí.

Loni šly „spát“ kolem jedné hodiny v noci, ale ze spacáků se ozýval šepot ještě ve čtyři ráno. Letos jsme je do nich dostali ve dvě hodiny, úměrně tomu se také protáhla doba, během níž se mezi regály s knihami ozýval šepot nespavců. Loni jsme v šatně našli pár zapomenutých kousků oblečení. Letos v převlékárně zůstaly čtyři páry bot, dvě bundy, troje tepláky, tři součásti kostýmů, jedna mikina, dvě zubní pasty, jeden kartáček na zuby a jedna karimatka. Loni si děti těch pár zapomenutých věcí vyzvedly u výpůjčního pultu na dětském oddělení. Letos jim to vzhledem k velkému počtu zapomenutých věcí jen tak neprošlo. Před zahájením ranního programu jsme uspořádali improvizovanou burzu, při níž si zapomnětlivci své věci, za neskrývaného nadšení spolunocležníků, dřepy „vykoupily“. Jejich počet se lišil podle toho, na kolik si svou věc cenily.

Loni byly k večeři řízky s chlebem, zelenina a ovoce. Letos se stoly prohýbaly pod obloženými chleby, zeleninou, ovocem, koláči a muffiny. Loni nocovalo v knihovně 40 dětí, 10 sklepních strašidel, tři knihovnice a jedna pomocnice. Letošní Noc s Andersenem v knihovně strávilo 37 dětí, 6 sklepních strašidel, tři knihovnice a jeden knihovník. Loni jsem spala hodinu a půl. Letos hodinu. Mezi loni a letos je zkrátka rozdíl. Tak proč mi tedy pořád připadá, že loni a letos jsou stejné?

Jsou čtyři ráno a já píši za naši knihovnu pozdrav všem nespavcům, mimochodem loni jsem ho nepsala. Zase rozdíl, že? Odešlu pozdrav a stahuji fotky z letošní Noci s Andersenem, přitom si její průběh v hlavě znovu promítám a do toho se mi stále pletou vzpomínky na tu loňskou. A pak mi to dojde! To stejné tu opravdu je! Je to nadšení a zápal knihovníků, kteří se snaží připravit pro děti co nejzajímavější program na tuto zvláštní noc. Je to očekávání a radost v očích dětí, pro něž se pracovníci knihoven, škol, družin a dalších institucí už deset let vrhají do dobrodružství nazvaného Noc s Andersenem. To vše mají minulé i budoucí Noci společné.

Kolegové a kolegyně, hrajme si, vymýšlejme úkoly, plánujme stezky odvahy, měňme se v postavy z knih. Dětský úsměv za to stojí! Mnoho sil a nápadů na další Noci s Andersenem vám všem za Městskou knihovnu Chodov přeje

MARIE VALENTOVÁ

(Redakčně upravila a sestavila **OLGA VAŠKOVÁ**)

bibliOweb 2010

Výsledky 11. ročníku soutěže o nejlepší internetové stránky českých knihoven

Ve dnech **1. 3. až 21. 3. 2010** hodnotila odborná porota ve složení Ing. Aleš Brožek ze Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem (předseda poroty), Mgr. Andrea Fojtů z Ústavu výpočetní techniky Univerzity Karlovy v Praze, PhDr. Eva Marvanová z Národní knihovny ČR v Praze a PhDr. Petr Škyřík z Kabinetu informačních studií a knihovnictví Masarykovy univerzity v Brně webové stránky **42 veřejných a odborných knihoven**, které se přihlásily do letošního ročníku soutěže BIBLIOWEB.

Testování přístupnosti stránek pro handicapované uživatele tradičně zajistil Mgr. Radek Pavlíček z TyfloCentra Brno, o. p. s., se svými spolupracovníky.

Žádným až deseti body byla hodnocena kvalita obsahu stránek, design, možnosti komunikace s uživatelem (formuláře na psaní do knihovny, na objednávání novinek, on-line předregistrace, rezervace a prodlužování dokumentů), použití technologií Web 2.0 (OPAC 2.0, RSS, blog, facebook, wiki, sdílení obrazových dat apod.) na stránkách, kvalita písemné koncepce webu a zda jsou stránky přístupné pro handicapované uživatele. Za aktuálnost se mohlo získat 0 až 6 bodů, takže maximum bodů od jednoho

hodnotitele bylo 66. Celkem tedy mohla knihovna docílit až 264 bodů.

Do soutěže se zapojila řada knihoven z malých obcí, proto byla opět vytvořena **kategorie pro obce, v nichž žije maximálně 5000 obyvatel**. Úroveň jejich stránek však stále pokulhává za úrovní stránek větších knihoven. Podrobné hodnocení viz *http://skip.nkp.cz/akcBweb10.htm*.

- V kategorii odborných knihoven a knihoven v obcích **nad 25 000 obyvatel** zvítězila **Městská knihovna Litvínov *http://www.knihovna-litvinov.cz/***, na druhém místě se umístila **Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně** a na třetím **Krajská knihovna Karlovy Vary**.
- V kategorii knihoven v obcích **od 5000 do 25 000 obyvatel** bylo pořadí na prvních třech místech stejné jako loni: vítězství si odnesla **Městská knihovna v České Třebové** *http://knihovna.ceska-trebova.cz/* před **Krajskou knihovnou Vysočiny v Havlíčkově Brodě** a **Městskou knihovnou v Ústí nad Orlicí**.
- V kategorii knihoven v obcích **do 5000 obyvatel** byla nejúspěšnější **Městská knihovna Jevíčko** *http://www.knihovna-jevicko.cz/*, následovala **Místní knihovna Strašice** a **Městská knihovna Nové Sedlo.**

Celkové pořadí ovlivnilo kritérium, jímž se zjišťovalo, zda jsou stránky přístupné pro handicapované uživatele podle českých Pravidel přístupnosti a WCAG 2.0. Metodické centrum informatiky Sjednocené organizace nevidomých a slabozrakých ČR vyhodnotilo jako nejlepší webové stránky **Městské knihovny Litvínov.** Ty stejně jako stránky Městské knihovny v Ústí nad Orlicí jako jediné získaly maximum deset bodů a o pořadí proto rozhodl vyšší počet pomocných bodů.

Letos pošesté hodnotila stránky soutěžících knihoven i laická veřejnost, která měla možnost hlasovat prostřednictvím speciálních webových stránek. O „prsa" zvítězila v této kategorii **Městská knihovna a infocentrum Smržovka** *http://www.knihovnasmrzovka.webk.cz/* před **Knihovnou U Mokřinky Mokré**. Třetí byla **Městská knihovna Česká Třebová**.

Slavnostní předání cen BIBLIOWEB 2010 se uskutečnilo 12. 4. 2010 na konferenci ISSS 2010. Asociace krajů ČR věnovala vítězům ceny v hodnotě 40 000 Kč.

> Vybráno z tiskové zprávy SKIP (12. 4. 2010)

Jak dopadla anekta SUK – Čteme všichni 2009?

Výsledky 18. ročníku ankety dětí, učitelů a knihovníků o nejoblíbenější dětskou knihu uplynulého roku

CENA DĚTÍ
1. místo: Stephenie Meyer: *Rozbřesk* (Egmont)
2. místo: Jeff Kinney: *Deník malého poseroutky* (Albatros)
3. místo: Michaela Burdová: *Poselství jednorožců. Záchrana Lilandgarie* (Fragment)

CENA MINISTRYNĚ ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY (uděluje se bez rozlišení pořadí)
- Miloš Kratochvíl: *Pachatelé dobrých skutků* (Mladá fronta)
- Daniela Krolupperová – Miloš Kratochvíl: *Draka je lepší pozdravit* (Mladá fronta)
- Radek Malý: *Kam až smí smích* (Meander)
- Iva Procházková: *Nazí* (Paseka) *Nebe – peklo – ráj. Tyglík české poezie...* (Albatros)

CENA KNIHOVNÍKŮ SKIP
1. místo: Renata Štulcová: *Růže a krokvice* (Knižní klub)
2. místo: Alena Ježková: *Řecké báje* (Albatros)
3. místo: Jiří Kahoun: *Štěstíčko a kocouří dědeček* (Knižní klub)

CENA NOCI S ANDERSENEM
- Renata Štulcová: *Růže a krokvice* (Knižní klub)

JITKA SLANCOVÁ > knihovnaebm@volny.cz

KNIHOVNA DR. EMANUELA BOŘICKÉHO V MILÍNĚ

Dr. Emanuel Bořický

Knihovna Dr. Emanuela Bořického Milín (okres Příbram) se nachází v centru obce, v přízemí komplexu kulturního domu. Knihovna je organizační složkou obce, jejím zřizovatelem je Obecní úřad Milín. Knihovna je metodicky řízena Knihovnou Jana Drdy Příbram a je příjemcem podpory ze strany Středočeského kraje poskytované formou regionálních funkcí.

Provoz knihovny zajišťuje profesionální knihovník – vedoucí knihovny a jedna knihovnice.

Knihovnu o rozloze 157 m^2 užitné plochy zabírají vstupní prostory a samostatné místnosti s naučnou literaturou pro dospělé, beletrií pro dospělé, místnost pro mladší děti, pro starší mládež, skladové prostory, kancelář, sociální zařízení a kuchyňka. Výpůjční dny jsou pondělí a středa od 9.00 do 11.30 a od 12.30 do 18.00 hodin, dále úterý a pátek od 12.30 do 18.00 hodin. Celkem máme tedy otevřeno 27 hodin pro veřejnost. Během výpůjční doby a podle dohody i jindy je v knihovně občanům k dispozici internet. Od roku 1997 knihovna využívala LANius, automatický výpůjční systém byl zahájen 2. ledna 2002, od 1. září 2007 knihovna používá systém Clavius spolu s databází knih on-line na webu. Vlastníme dva počítače s přístupem na internet pro veřejnost (z toho jeden z projektu PIAP ze Středočeského kraje) a jeden počítač s přístupem k on-line databázi knih. Základní služby knihovnické, informační, turistické, vzdělávací a internet pro veřejnost doplňuje černobílé kopírování, meziknihovní výpůjční služba, bibliograficko-informační služba, informatika pro děti z MŠ a ZŠ Milín. Pořádáme různé akce pro děti, držíme patronát nad Klubem rodičů a dětí *Pohádka* a úzce spolupracujeme s občanským sdružením *Za Komíny*. Výstavní činnosti se kvůli malým prostorám věnujeme v omezené míře.

Za rok 2009 jsme evidovali 301 čtenářů, tj. asi 14 procent z celkového počtu obyvatel obce (2118); z toho 76 žáků, 53 studentů, 48 osob v důchodu a 124 ostatních uživatelů.

Ke konci roku 2009 jsme získali grant z Regionálního operačního programu, takže se nám splnil náš sen o nové větší budově knihovny, která by zároveň sloužila jako centrum volného času dětí, mládeže a všech skupin obyvatelstva.

Internetové posezení

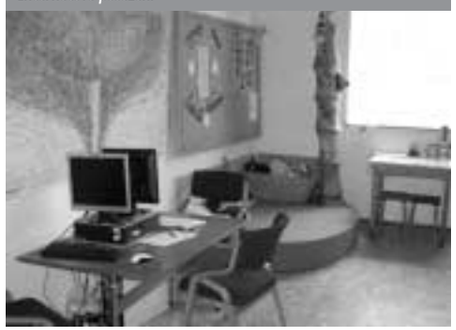

Emanuel Bořický, univerzitní profesor, vynikající osobnost české vědy, zakladatel české mineralogie a petrografie, se narodil 11. prosince 1840 v Milíně v poměrně chudé rodině venkovského učitele. Záhy osiřel a díky výraznému intelektu a nadání mu bylo s podporou příbuzných umožněno studium v Praze. Studoval na filozofické fakultě chemii a přírodovědu a již během studia působil jako asistent mineralogického oddělení Muzea Království Českého. Doktorský titul mu byl udělen v roce 1868 v oboru filozofie. Od roku 1880 byl profesorem přírodovědecké fakulty Karlovy Univerzity. E. Bořický je symbolem badatelského úsilí, které vedlo ke světovému pokroku při studiu minerálů a hornin.

Vopěnkovi staví

Vstup do knihovny

Ve spacáku mezi regály

Jeho život skončil nečekaně tragicky. Zemřel 26. ledna 1881 v Praze ve věku 40 let na následky vnitřního zranění, které utrpěl při pádu na zamrzlé řece Vltavě.

Široké veřejnosti není tato osobnost příliš dobře známa z důvodu všeobecně malé atraktivnosti studijního a vědeckého oboru. V různých encyklopediích a odborných odkazech (např. na internetu) se o něm však najde velké množství údajů. E. Bořický patřil mezi přední světové vědce svého oboru, zejména v oblasti odborné práce s mikroskopem. Podrobně vypracoval knižní studie o několika skupinách českých hornin (např. čedič, znělec). Nejvíce proslul vypracováním speciálních metod pro určování minerálů. Z tohoto důvodu jej navštěvovala řada zahraničních badatelů. V cizině se mu za jeho krátkého, ale velmi plodného života dostalo většího uznání než doma.

Na počest tohoto významného rodáka byl v roce 1882 v Milíně založen Čtenářský spolek Bořický. Ten se stal později základem Osvětové besedy (založena 1920), ze které se roku 1967 stala veřejná knihovna. V roce 1997 byl schválen její nový oficiální název Knihovna Dr. Emanuela Bořického Milín.

Zásluhou čtenářského spolku byla vyhotovena pamětní deska, která byla slavnostně odhalena 25. června 1882 na rodném domku Emanuela Bořického v čp. 75.

Foto archiv knihovny

ČTENÁŘ informuje

Nadační fond Jičín – město pohádky,
deník Právo a firma Seco GROUP, a. s.,
generální partner festivalu Jičín – město pohádky
vyhlašují u příležitosti jubilejního 20. ročníku festivalu výtvarnou soutěž na téma

Vyprávěj kresbou, malbou, grafickými technikami, koláží a VYTVOŘ LEPORELO

a) nejmilejší pohádka **b)** oblíbené pohádkové postavy **c)** autorská pohádka **d)** komiks

K účasti vyzýváme kolektivy tříd škol mateřských, základních, uměleckých, týmy studentů škol vysokých, ale i jednotlivce či týmy rodinné. Leporelo zašlete na adresu: Nadační fond Jičín – město pohádky, Denisova 400, 506 01 Jičín. Nezapomeňte uvést jméno autora, věk – případně třídu, adresu poštovní i e-mailovou, telefonní číslo.

Odborná porota práce posoudí a autoři deseti nejzajímavějších prací budou oceněni a pozváni k slavnostnímu vyhodnocení a převzetí cen v rámci programu festivalu JMP v sobotu **11. září 2010** na velkém pódiu na Valdštejnově náměstí v Jičíně.
Zaslané práce se nevracejí, stanou se součástí pohádkového archivu.
Vítězové budou zveřejněni na **www.pohadka.cz.**

UZÁVĚRKA 30. 6. 2010

KATEŘINA SLUŠNÁ, advokátka ▸ COUNSEL, Koutná&Slušná, advokátní kancelář v.o.s.

ZÁKONÍK JE TAKÉ KNIHA

VYMÁHÁNÍ POHLEDÁVEK

V dnešním příspěvku naší pravidelné rubriky se budeme věnovat praktické otázce – postupu v případě, že čtenáři resp. vypůjčitelé nevrátí předmět výpůjčky. Není to příjemné, ale každá knihovna se dříve nebo později octne v situaci, kdy její pracovníci zjistí, že uživatel knihovny nevrátil knihu, časopis, CD apod. Rádi bychom vám tedy nabídli odpověď, jak v takové situaci postupovat.

Podmínky, za nichž je uživatel knihovny oprávněn k výpůjčce, zpravidla specifikuje knihovní řád příslušné knihovny. Aby tyto podmínky byly pro čtenáře závazné a knihovna mohla jejich plnění vyžadovat a vymáhat prostřednictvím svých pracovníků, bude vhodné, aby seznámení a souhlas s nimi čtenář písemně potvrdil již při registraci, nejpozději však při realizaci konkrétní výpůjčky. Knihovní řád zpravidla také obsahuje tzv. sankční poplatky, k jejichž úhradě je uživatel povinen při pozdním vrácení nebo v horším případě při ztrátě či zničení předmětu výpůjčky.

Nastane-li situace, že čtenář předmět výpůjčky vrátí, nebo jím stále disponuje, ale v obou případech je v prodlení oproti termínu, do kdy se zavázal předmět výpůjčky vrátit, knihovna zpravidla požaduje úhradu výše uvedeného sankčního poplatku. K tomu, aby byla úspěšná, je nutné, aby vždy znala totožnost příslušného uživatele. Pokud totiž uživatel předmět výpůjčky nevrátí a neuhradí poplatek dobrovolně, bude je knihovna nucena vymáhat a k tomu vždy musí přesně označit osobu, po níž se vrácení předmětu výpůjčky a poplatek požaduje (tzv. pasivní legitimace ve sporu).

Dále pro případný spor bude nutné prokázat, že si uživatel a knihovna sjednali sankční poplatek – z hlediska práva se jedná o smluvní pokutu pro případ porušení povinnosti při pozdním vrácení předmětu výpůjčky. Aby knihovna mohla být ve sporu úspěšná, nebude stačit pouhé předložení příslušného knihovního řádu, kde je existence tohoto sankčního poplatku zaznamenána. Bude nutné prokázat, že o jeho existenci čtenář věděl a zavázal se jej uhradit, pokud na něj knihovně vznikne nárok a bude jej požadovat. Dále bude nutné prokázat, kdy se tento sankční poplatek stal splatným – tento termín se nejčastěji prokazuje tak, že pokud nárok na něj vznikne, knihovna písemně, nejlépe doporučeným dopisem, vyzve uživatele k vrácení předmětu výpůjčky (pokud ho uživatel dosud nevrátil dobrovolně) a úhradě sankčního poplatku v knihovnou stanoveném termínu. Následně, pokud uživatel poplatek neuhradí v daném termínu, případně předmět výpůjčky nevrátí, jsou splněny podmínky pro stanovení těchto povinností soudem.

Poněkud jiná situace může nastat, když uživatel předmět výpůjčky nevrátí vůbec, protože jej např. ztratil (může se jednat i o odcizení, ale v takovém případě je nutné kontaktovat orgány Policie ČR, které budou postupovat dále samy z úřední povinnosti, a pokud hodnota odcizeného předmětu nepřesáhne částku 5000 Kč, postoupí věc místně příslušné přestupkové komisi). V tomto případě vzniká knihovně nárok na náhradu škody, a to ve výši nevráceného předmětu výpůjčky. Nahrazuje se škoda skutečná – tedy hodnota nevráceného předmětu, ale lze požadovat také případně ušlý zisk. V případě knihoven se jedná spíše o hypotetický případ, ale lze si představit, že by knihovna požadovala např. ušlý zisk z „půjčovného" u některých DVD či CD. Aby knihovna mohla požadovat i sankční poplatek, bude nutné, aby měla přesně specifikováno, že se jedná o sankční poplatek pro případ, kdy vypůjčitel nevrátí předmět výpůjčky (nelze požadovat poplatek za prodlení, neboť při ztrátě či zničení by nebylo možné aplikovat sankci určenou pro jiný případ, mimo to by ji mnohdy nebylo možné ani vypočíst, pokud by nebyla nastavena jednorázovou částkou bez ohledu na délku prodlení). Stejně jako v předchozím případě pak bude nutné znát totožnost čtenáře. Pokud se uživatel sám nepřizná, že došlo ke ztrátě předmětu výpůjčky, bude vhodné jej písemně vyzvat k vrácení a již v dopise jej upozornit na možnost, že neučiní-li tak bezodkladně, bude knihovna požadovat

náhradu škody a případné sankce (ať již za prodlení s vrácením či za ztrátu). Další postup je pak shodný jako v předchozím případě.

Závěrem lze shrnout, že knihovna by vždy měla znát totožnost vypůjčitele a disponovat písemným potvrzením, že se uživatel zavazuje v případě prodlení s vrácením uhradit příslušný sankční poplatek s tím spojený. Současně uživatel písemně potvrdí, že se v případě ztráty či zničení zavazuje uhradit škodu a zaplatit sankční poplatek sjednaný pro případ ztráty předmětu výpůjčky.

Pokud následně nastanou okolnosti zakládající vznik nároku na ten který poplatek, knihovna by vždy měla písemně vyzvat uživatele buď k vrácení a uhrazení poplatku z prodlení, nebo k úhradě škody a sankčního poplatku za ztrátu.

Slovo na úvod...

Knihovní zákon říká, že knihovna je zařízení, ***v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby vymezené tímto zákonem.***

Často se zamýšlím nad tím, jak tento zákon dodržujeme, přesněji řečeno nedodržujeme. Jsme trochu zvyklí, že v Česku se sice hodně nařizuje, ale málo kontroluje, takže zůstáváme klidní... Nebo si možná neuvědomujeme, že **rovný** přístup **neznamená stejný** přístup. Jak to?

Třeba takhle:

- Máme-li všechny informace o naší knihovně včetně webové stránky, přihlášky, knihovního řádu a dalších dokumentů pouze v českém jazyce, umožňujeme rovný přístup k těmto informacím a dokumentům lidem, kteří nemluví česky? Jistěže ne.
- Pokud je vstup nebo pohyb v naší knihovně plný bariér, chybí výtah či plošina, má vozíčkář či jinak fyzicky znevýhodněný člověk rovný přístup k našim fondům? Určitě ne.
- Nemluvíme-li znakovým jazykem či nevyužíváme-li služeb tlumočníka, je přístup prelingválně neslyšícího k našim službám roven přístupu běžně česky komunikujícího občana? Není.
- Nemáme-li vnitřní zvukové značení v knihovně, zvukové knihy či knihy v Braillově písmu, nabízíme rovné služby zrakově handicapovaným? Ne.

A tak by se možná dalo pokračovat poměrně dlouho. Možná bychom si pak uvědomili, jak velkému procentu obyvatel České republiky své služby neposkytujeme rovným způsobem... A přece se deklarujeme jako instituce vstřícné, otevřené, pro všechny. Co s tím? Mnozí z vás jistě namítnou, že do vaší knihovny žádní smyslově či fyzicky znevýhodnění nechodí, že kdyby byl zájem, určitě byste se pokusili reagovat. Ale možná už někde tam začíná ona nerovnost přístupu. Netýká se samozřejmě ani zdaleka pouze knihoven, ale celé společnosti a jen pomalu se mění.

Proto jsme se na stránkách *Čtenáře* rozhodli otevřít novou rubriku nazvanou „Rovný přístup". Měla by přinášet informace o lidech se zdravotním znevýhodněním, které limituje jejich možnosti využívat služby knihoven standardně; o způsobech kompenzace handicapů při realizaci našich služeb; o knihovnách, které jsou v tomto ohledu již dále, o zahraničních zkušenostech, o potenciálních partnerech a jejich nabídkách, o vzdělávacích akcích a zajímavých aktivitách v této oblasti atd. Věříme, že vám rubrika nabídne nové informace, dobré rady, příklady hodné následování a celou řadu inspirací a že se to vše projeví ve zlepšení služeb knihoven lidem, kteří to mají v životě těžší a kteří zatím ještě netuší, že **i pro ně** je tu ta báječná a vstřícná instituce – knihovna. Těšíme se na všechny vaše příspěvky, nápady a tipy, které rubriku doplní, rozvinou a oživí!

Aktuálně zařazujeme do této rubriky zprávu o inspirativní konferenci INSPO a v dalších číslech *Čtenáře* se budeme věnovat jednotlivým skupinám smyslově či fyzicky znevýhodněných spoluobčanů.

ZLATA HOUŠKOVÁ > Zlata.Houskova@nkp.cz

INSPO 2010:

Informační a komunikační technologie stále více usnadňují život lidem se zdravotním postižením

V sobotu 13. března na konferenci *INSPO – Internet a informační systémy pro osoby se specifickými potřebami* byl v Kongresovém centru Praha ve světové premiéře předveden prototyp unikátní orientační pomůcky pro nevidomé. To však nebylo rozhodně vše. Další veřejnou premiéru zaznamenal automatický přepis mluvené řeči na mobilní telefon. Aby se řešení firmy Newton Technologies a Technické univerzity Liberec upravilo pro potřeby lidí se sluchovým postižením, zapůjčí generální partner jubilejního 10. ročníku konference INSPO České unii neslyšících na půlroční testování aplikace pět mobilních telefonů s bezplatným připojením k internetu.

Výše zmíněná orientační pomůcka pro nevidomé vzniká v rámci projektu *Ven ze tmy*. S Centrem pomoci zrakově postiženým při občanském sdružení Integrace na jejím vývoji spolupracuje Laboratoř funkčních materiálů Fyzikálního ústavu Akademie věd ČR a katedra kybernetiky FEL ČVUT. Její jedinečnost spočívá v tom, že na rozdíl od zahraničních pomůcek získává nevidomý uživatel informaci o překážce díky stereokameře a hmatovému výstupu na svém těle okamžitě, v reálném čase a není závislý na nespolehlivých akustických informacích. Jakmile se objeví překážka, cítí například, že vpravo dole něco je nebo že před ním je sloup.

Rekordních 265 účastníků konference INSPO, kterou tradičně uspořádala občanská sdružení BMI a Křižovatka.cz, se i na dalších příkladech přesvědčilo o tom, že informační a komunikační technologie jsou schopny ve stále větší míře usnadňovat život lidem se zdravotním postižením, eliminovat jejich hendikepy. Názorně to dokumentovalo například vystoupení Marcela Funderáka, ředitele Domova pro osoby se zdravotním postižením Habrovanský zámek, a Adély Kolouchové a Štefana Pekary z Chráněných ICT pracovišť Deep.

Habrovanský zámek se účastní projektu *Transformace pobytových zařízení*, jehož cílem je přiblížit život lidí s postižením k běžnému způsobu života. Jeho klienti již nadále nebudou pod jednou střechou, ale s pomáhajícími profesemi je bude spojovat komunikační síť, která umožní sledovat jejich zdravotní a životní funkce, včetně krizových stavů, jako je hoření. Štefan Pekara se nastěhoval po 17 letech pobytu v ústavech jako jeden z prvních do vlastního bytu. Chráněná ICT pracoviště mu mimo jiné pomáhají vybavit jej technologicky tak, aby mohl ovládat různé spotřebiče, zapnout světlo, pustit televizi, což běžným způsobem není schopen. Potřebuje také elektronický zámek a další pomůcky, které jsou finančně náročné, ale seznam ICT pomůcek, u kterých mají osoby se zdravotním postižením nárok na příspěvek, je velmi zastaralý, bylo by žádoucí jej aktualizovat.

Pro účastníky bylo připraveno celkem 23 přednášek předních odborníků. Odpoledne si mohli zájemci vybrat ze tří sekcí – jedna se věnovala tvorbě bezbariérových webových stránek a internetovému marketingu, druhá využití informačních a komunikačních technologií při vzdělávání a zaměstnávání osob se zdravotním postižením a třetí byla zaměřena na různé možnosti zkvalitnění života osob se sluchovým postižením s pomocí informačních a komunikačních technologií. Všechny prezentace jsou zveřejněny na *www.helpnet.cz/inspo*.

Na konferenci byly rovněž slavnostně vyhlášeny výsledky 6. ročníku literární soutěže Internet a můj handicap, do které došlo rekordních 53 příspěvků. Zvítězil v ní nevidomý Zdeněk Rybák s vtipnou povídkou *Jak mi internet získal respekt*. Z ní současně vyplývá, že dokáže velmi efektivně využít USB modem s dvouletým bezplatným připojením k internetu i mobilní telefon, které dostal jako vítěz od společnosti Telefónica O2, generálního partnera INSPO 2010, i zvláštní cenu od časopisu *Můžeš* – Windows 7. Partnery INSPO byly AutoCont CZ a Konto Bariéry, dále konferenci podpořily Nadace Vodafone ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Guarant International, Kongresové centrum a Zátiší Catering Group, cenami pro účastníky literární soutěže přispěly rovněž Poštovní spořitelna, AEC, Car Club, Generali Pojišťovna, nakladatelství Portál a Zoner Press.

JAROSLAV WINTER > winter@brezen.cz

Stanislava Kulhánka
znají bibliofilové a sběratelé exlibris

Výtvarník Stanislav Kulhánek měl se svým dnes již světoznámým jmenovcem Oldřichem Kulhánkem společné zaměření především na grafiku a kresbu. Dá se říci, že jeho význam příliš nepřesáhl hranice Kladna, byť za svého života vystavoval také v zahraničí a jeho exlibris budí pozornost sběratelů v České republice i mimo ni.

Výstava jeho prací v **Malé galerii Středočeské vědecké knihovny v Kladně** jej má připomenout především kladenským občanům. Vždyť Stanislav Kulhánek působil prakticky po celý život v tomto městě. Zdá se však, že s ohledem na jeho rovněž celoživotní působení v oblasti knižní grafiky a exlibris si zaslouží zmínku i na stránkách knihovnického časopisu.

Stanislav Kulhánek se narodil 28. května 1885 v Kladně. Po studiu na reálném gymnáziu a Uměleckoprůmyslové škole v Praze nastoupil v roce 1909 jako asistent profesora kreslení Aloise Boudy, který v té době vyučoval na vyšší průmyslové škole v Praze. Už o rok později se mu splnilo přání a přešel na reálku do rodného města, kde pak vytrval jako profesor kreslení více než třicet let.

Když v časopise *Československý kreslíř* vysvětloval svým kolegům, jak vede žáky od jednoduché kresby a její kombinace s písmem k návrhu užité grafiky – plakátů, inzerátů, exlibris, bezděky prozrazoval i něco ze způsobu své vlastní práce. Jeho tvorba přímo navazovala na pedagogickou praxi. Školní práce studentů se snažil uplatnit třeba na obálkách výročních zpráv reálky, vlastní návrhy vtiskl do podoby knih kladenských i jiných nakladatelů. Dlouhodobě spolupracoval s kladenským tiskařem Jaroslavem Šnajdrem, pro kterého upravil a ilustroval spisy bengálského básníka Rabíndranátha Thákura, Knihy východní a další ediční počiny.

Mezi exlibris z Kulhánkovy dílny najdeme knižní značky spisovatele a bibliofila Bedřicha Beneše Buchlovana, současně v Benešově bibliografii zaznamenáme knihu *Prastrýce Jáchyma Beneše, houslařského tovaryše, cesta na zkušenou*, kterou pro přerovského nakladatele v roce 1917 vyzdobil Stanislav Kulhánek. Podobně vytvořil exlibris uměleckému knihaři Josefu Brouskovi z Unhoště, především však pro něho navrhoval knižní vazby.

Příkladů, kdy se u Kulhánka spojovala drobná grafika, ilustrace a úprava bibliofilií, existuje celá řada. Knihu Marie Majerové *Město ve znamení ohně* doplnil kresbami s náměty z Kladna a kladenských hutí. Stejné kresby uplatnil na sérii pohlednic a podobné náměty použil také při návrhu dopisních zálepek k 400. výročí povýšení Kladna na městečko nebo na frontispisu knížky Zdeňka Wirtha *Dvě barokní díla Kiliána Ignáce Dientzenhofera na Kladně,* kterou jako soukromý tisk vydal kladenský tiskař Josef Cipra.

Dobová kritika chválila Kulhánka za intimní, klasicky pojaté umění a věrné zpracování figurálních a přírodních motivů. Sběratelé oceňují precizní grafické provedení exlibris, kterých vytvořil více než tři sta, nejčastěji technikou leptu nebo zinkografie. Z dnešního pohledu jsou zajímavé kresby ovlivněné secesí, výjimečná je kubistická úprava obálky a titulního listu básně Jiřiny Tuhaňské *Navarov,* vydané roku 1913 kladenským knihkupcem Karlem Husou.

Stanislav Kulhánek zemřel 15. dubna 1970. Výstava v kladenské krajské knihovně, která probíhá u příležitosti jeho životních výročí od poloviny dubna do 25. května 2010, jej představuje jako pedagoga a výtvarníka, u něhož se obě profese propojily s hlubokým zaujetím pro knihu. Ostatně, jak ukazuje tvorba jeho slavnějšího jmenovce, není právě takové spojení u výtvarných umělců ojedinělé.

JIŘÍ MIKA > mika@svkkl.cz

Z KNIHOVEN...

Odpoledne v táborské knihovně z pohledu „pouhého“ studenta...

Na odpoledne plné her se ve středu 17. března do táborské městské knihovny vypravily tři studentky knihovnictví z třetího ročníku oboru Knihovnické a informační systémy a služby (Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola

s právem státní jazykové zkoušky Tábor). Na cestě do knihovny si určitě myslely, že po hodině strávené s Mezinárodním desetinným tříděním už je nic horšího nemůže potkat. To ale trvalo jen do doby, než zjistily, kolik dětí budou vlastně mít odpoledne na starosti.

Mezinárodní desetinné třídění, to je totiž pro nás knihovníky věc zapeklitá, ale také nezbytná. Bez znalosti MDT se knihovník dnes neobejde, je to způsob, jak pomocí numerických čísel a desítkové soustavy roztřídit naučnou literaturu tak, aby se v ní dalo dobře vyhledávat a aby byla přístupná a přehledná nejen pro knihovníky, ale hlavně pro čtenáře. A studenti třetího ročníku knihovnictví těm záhadným číslům právě přicházeli na kloub...

Ale...

...jak zabavit školní družinu plnou druháků ze základní školy? To už je věc z jiného soudku. Ovšem k tomu nám postačilo pár deskových her (které jsme nejdříve musely samy pochopit, takže ve finále nakonec učily děti nás, jak ty hry vlastně hrát). Když se dveře Dětského oddělení otevřely a vstoupilo do malé místnosti okolo patnácti dětí, hned jsme si je k sobě nahnaly, aby se nikdo ani chvilku nenudil a aby náhodou o něco nepřišel. Plácalo se rukama na stůl při plácané, skládaly se cestičky u domina, z políček hracího plánu Člověče, nezlob se lítaly vyházené figurky, při Kloboučku, hop se hledaly čepičky skoro po celém oddělení a všechno bylo zakončeno Babylonskou věží, která spadla nejméně desetkrát, nemluvě o shazování kuželek mezi regály. Děti se smály, učily nás, jak hrát hry, pošťuchovaly se mezi sebou a povídaly si s námi.

Když v tom se dveře otevřely podruhé. Do oddělení, kde i se čtenáři bylo momentálně okolo 23 lidí, se nahrnulo dalších patnáct malých párů nožiček. A ty si samozřejmě chtěly všechno vyzkoušet, ke všemu se dostat, zkrátka si to středeční odpoledne plné her užít jak se patří.

„Žaneto, jsi na řadě!“, znělo skoro od všech her, které jsem měla na starosti, najednou, takže jsem běhala od stanoviště ke stanovišti, aby se děti necítily ukřivděné, že jsem s nimi snad nehrála. Moc jsem si tím ale nepomohla, druháčci byli kapku naštvaní, když jsem jim zbořila věž, se kterou se tak pracně stavěli... A v naprosto stejné situaci se ocitly i moje dvě spolužačky Marťa s Marťou, které se stejně jako já snažily neúnavná a zvědavá dítka nějak zabavit.

Dveře oddělení se otevřely potřetí. A v Dětském oddělení Městské knihovny v Táboře se najednou ocitlo zhruba padesát lidí. Všechny tři nás zřejmě ve stejnou chvíli podvědomě napadlo, že bychom se raději vrátily k tomu Mezinárodnímu desetinnému třídění, než mít na starosti takovou bandu...

Z původních 20 dětí z družiny jich nakonec přišlo 42. To je i na tři knihovníky moc. Nejen Marťa s Marťou a Žáňou z KS3, ale i jejich kantorka Daniela Novotná a knihovnice Dana Denišová a Libuše Samcová měly co dělat, aby žádná dětská tvářička nezůstala bez smíchu. V knihovně dále lítaly kloboučky, padala věž, plácalo se a bouraly se kuželky, do toho mezi nás sem tam zabloudil nějaký ten čtenář, aby si ulovil něco z knižních dobrodružství.

Hodina utekla, než jsme vůbec všechny stihly říct „knihovna“, a když jsme s úsměvem na rtech mávaly druháčkům, kterým se sice nechtělo, ale už opravdu museli zase zpátky do družiny, docela jsme si oddychly. Ačkoli čtenáři z oddělení pro dospělé asi nevěřícně kroutili hlavou a říkali si, co se to tam nahoře nad nimi proboha děje, knihovna to ustála. Strop se neprobořil a regály nespadly.

Plné zážitků z toho, jaké hry jsme se naučily, rozveseleny dětskými usměvavými obličejíky, jsme si večer v posteli určitě všechny unaveně říkaly: „Ještě, že už to mám za sebou...“. Když jsme se tomu ale ve škole příští den znovu zasmály a ještě za to dostaly od D. Novotné čokoládu, řekly jsme si, že příště si půjdeme s dětmi hrát zas. Snad už jich tentokrát nebude 42.

Středeční odpoledne bylo součástí akce *Herní odpoledne aneb Kdo si hraje nezlobí*, které pořádá táborská knihovna, a pro studentky to byla součást aktivit projektu *Studenti knihovnictví knihovnám*.

Text a foto **ŽANETA MATUNÁKOVÁ**

ZUZANA HELINSKY ODPOVÍDÁ (NEJEN) ZE ŠVÉDSKA

DOTAZ: Jak se staví švédské knihovny k rozvoji dětského čtenářství?
ODPOVĚĎ: Od března letošního roku se po celém Stockholmu začíná šířit fáma, že budou v knihovnách zakázané literární besedy pro děti. Je opravdu možné dát takový příkaz? – ptají se zděšení „dětští" knihovníci. A to nemáme mít žádný kontakt s dětmi?

Zákaz se nesmí brát doslovně, ale skutečnost je taková, že je v knihovnách stále méně peněz a personálu. Za příští tři roky se má ve Stockholmu ušetřit 48 milionů švédských korun na nákupech knihovního fondu, ale i na mzdách zaměstnanců. Takže se samozřejmě nejedná o zákaz práce s dětskými návštěvníky knihoven, ale o nový způsob práce.

„Nestihneme všechno, co jsme dosud dělali, protože máme méně a méně personálu. Musíme se proto rozhlížet, jak změnit služby a snažit se zaujmout a získat pro četbu více dětí," říká Marie Johansson, vedoucí projektu. Opravdu je to ale míněno tak, že celé školní třídy už nebudou knihovnu navštěvovat.

Knihovna se musí reorganizovat, a to přináší mnoho změn, například způsob, jak knihy dětem přiblížit. Ať se snažíte jakkoli, tradičními besedami pořádanými pro školy nemůžete do knihovny přilákat všechny děti. Dříve se do nich dostali jen žáci, kteří měli učitele zajímajícího se o knihy a knihovnu. Žáci, kteří takového učitele neměli, se do knihovny na literární besedy nedostali.

Před čtyřmi lety přijal celý stockholmský region rozhodnutí o prohloubení spolupráce mezi knihovnou a různými školami. Proto se stockholmská městská knihovna obrací přímo na pedagogy a pořádá pro ně na všech stockholmských školách čtenářské kurzy. Tímto způsobem chce rozšířit okruh svého působení v oblasti rozvoje dětského čtenářství. Vychází z toho, že když se všichni pedagogové zúčastní kurzů a naučí se, proč jsou knihy a čtení pro děti důležité, bude mít více dětí šanci seznámit se se světem knih.

Kurzy, které budou přizpůsobeny osnovám, by také měly přispět k celoživotnímu vzdělávání učitelů. Budou vycházet z potřeb pedagogů a knihovníci je doplní svými znalostmi literatury. V obou institucích se nachází velké bohatství informací a znalostí a je jen potřeba je stmelit a využít. Knihovna se nikdy nemůže dostat ke všem dětem, ale škola ano. Tímto způsobem bude do projektu možno zahrnout všechny učitele, a tím i všechny žáky. Pedagogové mohou s jednotlivými žáky pracovat individuálně a dlouhodobě, také jim lépe rozumějí a vědí, co u kterého dítěte podporovat. Knihovna může všechno toto dělat také, ale pouze pro různé skupiny, a ne jako součást vyučování. Samozřejmě, že děti jsou stále v knihovnách velice vítány, jde jen o změnu v organizaci a hlavně v systému práce se skupinami dětí.

V souvislosti s tímto projektem se také zrodilo několik nových nápadů. Například *Kniha světového formátu* je soutěž, která má stimulovat a rozvíjet chuť dětí číst knihy z různých zemí světa a ne jen tradičně z anglosaských. Dále besedy o knihách se doporučují jak na školách, tak i v knihovnách. Nebo v Rinkeby, což je jedno předměstí Stockholmu, existuje projekt, kde knihovna „adoptovala" spisovatelku Evu Susso. Eva mnoho let v knihovnách i ve školách o knihách přednášela a sama přišla s návrhem skloubit obě instituce a „adoptovat" autora jako typ domácího spisovatele, kterého děti vidí, kterého se mohou ptát na psaní a pokračování příběhů, který má permanentní výstavu v knihovně, poštovní schránku a také samozřejmě blog. Tento projekt by také měl za úkol najít modely dobré spolupráce se školou. Podporuje ho i nakladatelství, kde Eva Susso vydává své knihy. Je to jistě zajímavý nápad ukázat na „živém" spisovateli, jaký konkrétní význam mají knihy a čtení pro děti a mládež, a jak může ovlivnit chuť číst. Všichni doufají, že se do projektu zapojí více spisovatelů, knihoven a škol.

Změny jsou v dnešní době důležité, bohužel hlavně také podmíněné úspornými důvody. Nejsou však vždy automaticky špatné, mohou naopak podnítit kreativitu a nové nápady.

ČTENÁŘ informuje

NEJKRÁSNĚJŠÍ KNIHY ROKU 2009

volila porota letos z 241 titulů od 109 nakladatelů.

V kategorii krásné literatury zvítězila kniha *Bodla stínu do hrudního koše* od autora Miloše Doležala. Z vědeckých a odborných knih první místo obsadila publikace Milana Skřivánka *Litomyšl 1259–2009* s podtitulem *Město kultury a vzdělávání*. V oblasti dětské literatury nejvíce porotu zaujala kniha ilustrací od Alžběty Skálové *Péťa medánek*.
Další výsledky jsou k dispozici na stránkách *http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/cs/nckr-vysledky.php*.

ZE SVĚTA

Zdroje jsou dostupné v Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Podpora čtení je nedílnou součástí práce knihoven od jejich počátků i v Holandsku. Řada propagačních aktivit byla zahájena již v 50. letech minulého století a je koordinována na celostátní úrovni. V 90. letech založili vydavatelé knih a veřejné knihovny **Nadaci čtení**, která měla přispět ke stimulaci regionálních aktivit určených na podporu knih a čtení. **Umění čtení** *(http://www.kunstvanlezen.nl/)* je název nového programu na propagaci čtení, který financuje státní správa a je určen veřejným knihovnám. Základní myšlenkou programu je co nejefektivnější nepřetržitá nabídka podpůrných aktivit, které se vztahují ke čtenářské gramotnosti. Projekt **Bookstart** se v Holandsku věnuje intenzivní činnosti v oblasti propagace knih pro rodiče s dětmi od jejich narození až do jednoho roku. Brzké setkání dítěte s knihami je v jeho prospěch a rodiče novorozených dětí obdrží pozvánku do knihovny, kde dostanou kufřík s knihou, DVD s filmem o čtení a hraní dítěte s knihou a také informace o všech službách knihovny. Projekt má velmi pozitivní výsledky, knihovny modernizují nejen své služby, ale i design interiéru, aby se přizpůsobily mladým lidem. Přicházejí do nich nejen malé děti, ale i jejich sourozenci a rodiče, kteří mají jeden čtenářský průkaz. Na celostátní úrovni jsou navržena loga projektu, kolekce babyknih, tipy pro tvorbu dětských koutků v knihovnách, letáky pro rodiče a speciální webové stránky.
(Scandinavian Public Library Quarterly – No. 4/2009, s. 22–24)

Digitalizace knihoven a archivů je **v Německu** na vzestupu. Tento trend směruje k virtuální knihovně, která bude komplexně přístupná přes internet. Úspěšně byly dokončeny první projekty na digitalizaci orientálních rukopisů. V souvislosti s ní došlo k rekatalogizaci původních zdrojů a problematickou se ukázala arabská abeceda. Náročnou katalogizaci řeší projekt **Papyrisprojekts** na univerzitách v Halle, Jeně a Lipsku *(http://papyri.unileipzig.de)* ve spolupráci s výpočetním střediskem v MyCoRe *(www.mycore.de)*. Na problému se pracuje již od roku 2006, kdy bylo poprvé digitalizováno 55 arabských, perských a tureckých rukopisů z rozsáhlého fondu orientálních rukopisů Univerzitní knihovny v Lipsku. Katalogizace původních orientálních jazyků je řešena systémy umožňujícími přepis se všemi potřebnými speciálními znaky. Z výzkumů orientálních rukopisů německých historiků vyplývá, že muslimové, křesťané i židé měli stejné literární preference, pokud se netýkaly knihy náboženství. Zdá se, že světy různých vyznání nebyly tak odlišné, jak se často v náboženských zápasech jevily. Na univerzitě v Lipsku probíhají výzkumy původních rukopisů, které přinášejí nové materiální důkazy, které osvětlují hospodářské, sociální a kulturní zázemí dávných civilizací. Vzniká kulturní archiv arabsko-islámského učení s názvem **Refaiya**, který prezentuje tyto orientální poklady na webových stránkách *(http://refayia.dl.uni-leipzig.de)*.
(Das magazine der Bibliotheken in Sachsen – Jg. 2, Nr. 04/Dezember 2009, s. 256–259)

Vloňském roce byl v **Bavorské národní knihovně** v Německu představen nový biografický portál *(www.biographie.portal.eu)*. Doména *eu* napovídá, že za tvorbou portálu stojí mezinárodní spolupráce organizací **(Historická komise Bavorské akademie věd, Rakouská akademie věd, Švýcarská akademie humanitních a sociálních věd** a další vědecké instituce). Knihovna na technickém zabezpečení tohoto portálu spolupracuje s NDB – *(www.deutsche-biographie.de)*, s níž má dlouholeté zkušenosti. Tento životopisný portál v současné době nabízí více než 126 000 vědeckých biografií, z toho jich 70 000 poskytuje **National Deutsche Biographie**. Vyhledávání je přes formulář, kde lze uvést příjmení, jméno a profesní informace. Zájemce se dostane přímo k mnoha plným textům, přestože přípravné práce na tvorbě portálu začaly v letech 2005–2006. Vydavatelé v Rakousku a v Německu dali svůj souhlas s archivací plných textů dokumentů, které vydali. Problémy se zveřejněním všech textů přetrvávají, ale v součtu je 90 procent z dokumentovaných biografií volně k dispozici. Důležitým úkolem tohoto portálu je především jednoduchý a uživatelsky přívětivý přístup pro badatele. Portál by měl být chápán jako výchozí platforma pro otevření další mezinárodní spolupráce. Vědecké akademie připravují na rok 2010 odborné konference, kde budou ve spolupráci s mnoha odborníky hledat další možnosti využití inovativních informačních a komunikačních technologií ke zpřístupnění vědeckých poznatků.
(Bibliotheks Magazin – Nr. 1/ 2010, s. 66–69)

Připravil **ROMAN GIEBISCH**

Úplný přehled novinek najdete na adrese *http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm*

K N I H O V N I C T V Í

Teorie. Řízení a organizace

KARLE, Elizabeth M. : Hosting a Library Mystery : a programming guide. /Zprostředkování tajemství knihovny. Programovaný průvodce./ Chicago : American Library Association, 2009. – xiii, 102 s. : il. *Sb 37.950*

Knižničná a informačná veda XXII : zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského / zodpovedná red. Anna Čabrunová. Bratislava : Univerzita Komenského, 2009. – 158 s. : il. *Ia 38.234*

KOLESNIKOVA, Marina Nikolajevna : Menedžment bibliotečno-informacionnoj dejateľnosti : učebnik dlja vuzov. /Management knihovnicko-informační činnosti. Vysokoškolská učebnice./ Moskva : Libereja-Bibinform, 2009. – 255 s. – (Bibliotekar' i vremja. XXI. vek ; vyp. 101) *Kf 37.897*

MANGUEL, Alberto : Knihovna v noci / přeložila Olga Trávníčková. Brno: Host, 2009. – 302 , lii s. : il. *Kdb 38.216*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

Elektroniczny wizerunek biblioteki / pod red. Mai Wojciechowskiej. /Elektronická podoba knihovny./ Gdańsk : Ateneum – Szkoła Wyższa w Gdańsku, 2008. – 252 s. : il. *Ab 38.227*

McCLURE, Charles R. – JAEGER, Paul T. : Public Libraries and Internet Service Roles : measuring and maximizing internet services. /Veřejné knihovny a úlohy internetových služeb. Měření a maximalizace internetových služeb./ Chicago : American Library Association, 2009. – vii, 112 s. *Teb 38.142*

Architektura knihoven

The Renaissance Library Calendar 2010 [grafika]. /Kalendář renesančních knihoven na rok 2010./ Torsvägen : ISIM, 2009. – 1 kalendář [28] s. : barev. *Aaaa 38.174*

Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové : Stavba roku 2009 : papírový model / autor modelu Ondřej Hejl ; text Vladimíra Buchtová. Hradec Králové : Studijní a vědecká knihovna, 2009. – [12] s., [14] l. : barev. il. *Aac 8.993/B*

Organizace knihovních fondů

Bibliotečno-bibliografičeskaja klassifikacija : tablicy dlja detskich i školnych bibliotek / red. N. N. Golodnova. – 4-je izd. /Knihovnicko-bibliografické třídění. Tabulky pro dětské a školní knihovny./ Moskva : Libereja-Bibinform, 2008. – 319 s. *Ofb 38.221*

UNIMARC Manual : authorities format / ed. by Mirna Willer. – 3rd. ed. /Příručka UNIMARC : formát pro autority./ München : Saur, 2009. – 309 s. – (IFLA Series on Bibliographic Control ; vol. 38) *Odab 38.124*

Sítě knihoven

LIŠKA, Radek – KÁDNEROVÁ, Jiřina – CUKROVÁ, Ladislava : Co možná nevíte o knihovnách Středočeského kraje. Kladno : Středočeská vědecká knihovna v Kladně, 2009. – 104 s. : barev. il. *Tea 8.995/B*

Masarykova univerzita : průvodce knihovnami. Brno : Masarykova univ., 2008. – 28 s. : il. *Tb 8.953/B*

The Survey of Academic Libraries 2008–09. /Přehled vysokoškolských knihoven 2008–09./ New York : Primary Research Group, 2008. – 145 s. *Tb 37.811*

Služby knihoven

Best Practices in Access Services / ed. by Lori L. Driscoll and W. Bede Mitchell. /Nejlepší zkušenosti se zpřístupňováním služeb./ London : Routledge, 2009. – viii, 381 s. *Sa 37.888*

CUBAN, Sondra : Serving New Immigrant Communities in the Library. /Komunitní práce knihoven s novými imigranty./ Westport : Libraries Unlimited, 2007. – xiv, 255 s. *Sbd 37.645*

PEITRICK, Christian : Rationelle Lesetechniken : schneller lesen – mehr behalten. – 3., überarbeitete Aufl. /Racionální techniky čtení. Rychleji čísti – více získati./ Bad Honnef : Verlag Karl Heinrich Bock, 2008. – 239 s. *Sf 37.726*

Survey of Library Services for Distance Learning Programs. /Průzkum knihovnických služeb pro programy dálkového studia./ New York : Primary Research Group, 2008. – 147 s. *V 37.913*

Živé knihy : nechajme knihy rozprávať : každý iný – všetci rovní / Marcela Hajtmánková, Janette Maziniová. Bratislava : IUVENTA, 2008. – 24 s. : il. *Sbb 8.842/B*

I N F O R M A T I K A

BERESTOVA, Taťjana Fedorovna : Informacionnoje prostranstvo biblioteki : naučno-metodičeskoje posobije. /Informační prostředí knihovny. Vědecko-metodická příručka./ Moskva : Libereja-Bibinform, 2007. – 240 s. – (Bibliotekar' i vremja. XXI vek ; vyp. 76) *Ie 8.761/B*

Městská knihovna Vlašim

Město Vlašim se rozkládá uprostřed velké kotliny na předpolí Českomoravské vysočiny, kterou protéká řeka Blanice. V kraji, kterému se podle hory Blaník říká Podblanicko, stojí mnoho dosud zachovalých sakrálních i světských staveb. Hora Velký Blaník je ze všech kopců kolem Vlašimi nejznámější a je opředena mnoha bájemi. Město Vlašim vzniklo někdy kolem roku 1303. Mezi největší pamětihodnosti Vlašimi patří zdejší zámek s okolním anglickým parkem, založeným v roce 1775. V současné době žije ve Vlašimi přes 12 000 obyvatel.

Ve Vlašimi existovala **veřejná knihovna** již před 170 lety a založil ji v roce 1840 páter Antonín Norbert Vlasák pod názvem školní. Do roku 1840 existovaly ve Vlašimi pouze soukromé knihovny na zámku a na děkanství. V roce 1885 zde byla pro veřejnost zřízena Čtenářským spolkem knihovna obecná (kromě toho existovala ještě knihovna Čtenářského spolku, která půjčovala knihy pouze jeho členům). Významným mezníkem ve vývoji vlašimského knihovnictví se stává rok 1952. V únoru tohoto roku byla městská knihovna profesionalizována, do té doby zde byl pouze knihovník na částečný pracovní úvazek. Zároveň byla knihovna převedena ze správy MěNV Vlašim pod ONV Vlašim jako okresní knihovna. Ve stejném roce, v souvislosti s územní reorganizací, se z knihovny okresní opět stává knihovna městská. V dubnu téhož roku převzala knihovna knižní fond bývalého Čtenářského spolku ve Vlašimi a bylo zahájeno půjčování pro veřejnost. Knihovna byla v té době umístěna v přízemí Husova domu, v roce 1953 pak byla přestěhována do bývalého hostince u Selingerů v ulici Na Valech. Vedle půjčovní činnosti se začínají rozvíjet různé kolektivní formy práce s literaturou a se čtenáři, např. besedy, literární pásma, soutěže pro děti, informatické lekce, výstavy a další. Městská vlašimská knihovna pracuje také jako středisková, pod její působnost patří místní lidové knihovny v okolí, pro které zajišťuje odbornou pomoc a cirkulaci výměnných souborů knih. S růstem knihovního fondu a počtem čtenářů se zároveň zvyšovaly nejen nároky na služby knihovny, ale i na její prostory. Dlouhé hledání nového umístnění knihovny bylo dovršeno v létě 1989 přestěhováním do Lidické ulice. V květnu 1998 se knihovna stěhovala zatím naposledy, tentokrát do zadaptovaných prostor bývalé mateřské školy v ulici Na Tenise, kde působí dodnes.

Devadesátá léta přinesla kromě přestěhování knihovny i další dvě důležité změny, které měly zásadní vliv na vlašimské knihovnictví. První z nich byl rozpad okresních systémů knihoven, který započal pro roce 1989. Od roku 1997 je Městská knihovna ve Vlašimi plně zřizována Městem Vlašim.

Druhým význačným momentem, který ovlivnil činnost celého českého knihovnictví, je automatizace knihovnických procesů a služeb. Ve vlašimské knihovně bylo s automatizací započato v srpnu 1994. Dnes jsou čtenářům k dispozici elektronické katalogy, automatizován je výpůjční proces v obou odděleních (pro děti a pro dospělé). V současné době je používán knihovní systém Clavius. V loňském roce se u nás zaregistrovalo 2228 čtenářů, z toho 517 do patnácti let. Celkem si vypůjčili 136 377 knih a časopisů. Čtenáři si mohou vybírat z 55 090 svazků knih a 80 titulů časopisů. Ročně se náš fond rozšíří o 2300 nových titulů. Velmi využívána, především z řad studentů, je i meziknihovní výpůjční služba. Velice nás těší, že čtenářů v naší knihovně neubývá, ale naopak poslední dva roky mírně přibývá. Bohužel s čím bojujeme už několik let, je nedostatek místa v oddělení pro dospělé. Téměř dvě třetiny fondu jsou umístěny ve skladu. O chod knihovny se starají čtyři knihovnice.

Logo knihovny je používáno až od roku 2005. Na jeho vznik bylo vypsáno výběrové řízení. Z více než třiceti podaných návrhů byl nakonec vybrán návrh Pavla Pajka, který nejvíce odpovídal našim představám – kniha na úpatí Velkého Blaníka, nejtypičtějšího symbolu zdejšího kraje. Logo máme umístněno na budově knihovny, dále je pak použito na našich webových stránkách, na tiskopisech, při prezentaci v tisku apod.

MARIE SMETANOVÁ > knihovna@knihovnavlasim.cz

Z nabídky vydavatelství Národní knihovny ČR

Soupis pramenů k dějinám národů Ruska, Ukrajiny a Běloruska do roku 1945 z archivů České republiky. Díl VI: Archivy Severomoravského kraje

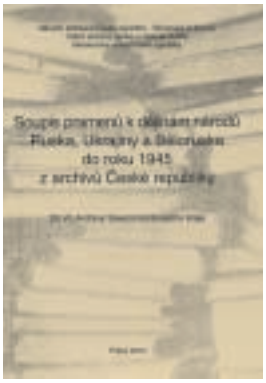

Šestý svazek bibliografické řady mapující archivní dokumenty k dějinám národů Ruska, Ukrajiny a Běloruska do roku 1945 v českých archivech. Svazek obsahuje 827 záznamů pocházejících z archivů bývalého Severomoravského kraje (podle současného územně správního uspořádání kraje Moravskoslezského a Olomouckého), tedy ze Zemského archivu v Opavě, státních okresních archivů, Archivu města Ostravy a podnikových archivů. Jeho součástí je rovněž jmenný rejstřík.
Řada soupisů vydávaná díky spolupráci Slovanské knihovny a Odboru archivní správy a spisové služby Ministerstva vnitra ČR představuje cenný a rozsáhlý zdroj informací o českých archivních fondech.
Knihy této řady jsou neopomenutelným pramenným materiálem pro bádání v oblasti historie česko-ruských, česko-ukrajinských a česko-běloruských vztahů.

- **Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Praha 2010, 1. vydání, 181 s., cena 75 Kč (Bibliografie Slovanské knihovny, č. 75)**
- **ISBN 978-80-7050-583-0**

Stručný návod pro jmenné zpracování kalendářů 19. století ve formátu MARC 21

Zdenka Bosáková

V roce 2007 přistoupila Národní knihovna České republiky k systematickému zpracovávání knižních kalendářů z 19. století, impulzem k této činnosti byly potřeby digitalizace. Na rozdíl od dřívější praxe, kdy byla veškerá knižní produkce 19. století zpracovávána monograficky, bylo především z důvodu standardizace zpracování přistoupeno k seriálovému popisu knižních kalendářů.
Příručka předpokládá základní znalost katalogizace. Nenahrazuje pravidla AACR2, jejich české interpretace ani formát MARC 21. Údaje ve výše zmíněných materiálech se snaží objasnit, doplnit a upozornit na odlišnosti a záludnosti při popisu knižních kalendářů. Kromě vybraných polí MARC 21 obsahuje reprezentativní výběr příkladů.

- **Národní knihovna ČR, Praha 2010, 1. vydání, 51 s., cena 50 Kč**
- **ISBN 978-80-7050-582-3**

Národní knihovna
České republiky
Klementinum 190
110 00 Praha 1

OBJEDNÁVKY PUBLIKACÍ:
NK ČR, oddělení odbytu
Sodomkova 2, 102 00 Praha 10
Alena.Spackova@nkp.cz